

KAUPAN LIITTO

Kaupan näkymät 2022

Jaana Kurjenoja

Sisällys

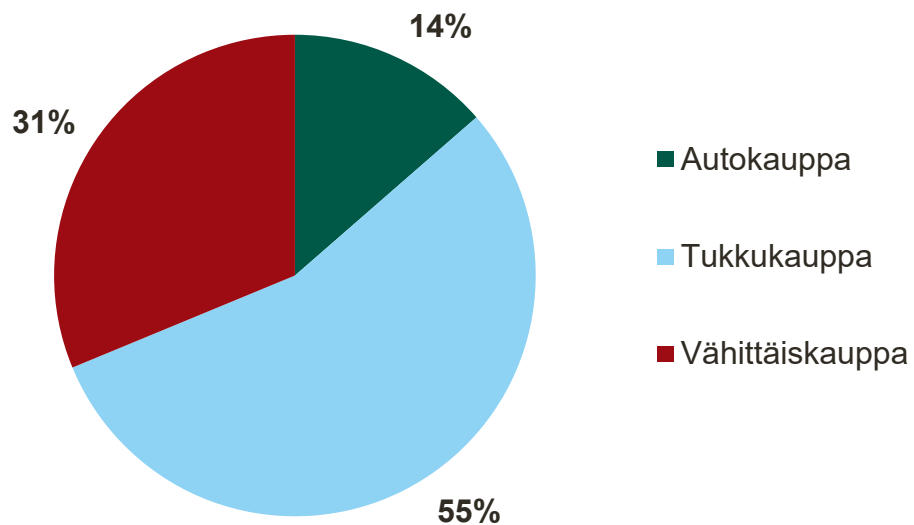
Yleistä kaupasta	2
Kuluttajien ja vähittäiskaupan odotukset lähitulevaisuudesta	13
Liikevaihdon kehitys alkuvuonna 2020	27
Vähittäiskaupan työllisyyden kehitys	35
Kaupan investoinnit	42
Vähittäiskaupan liikevaihto ja työllisyys 2020–2022	49
Entä jos koronaviruksen uusi aalto iskee syksyllä ?	54

Yleistä kaupasta

Kaupan myynti 2019

Liikevaihto 2019 yht. 127 mrd. euroa (ei sisällä arvonlisäveroa)

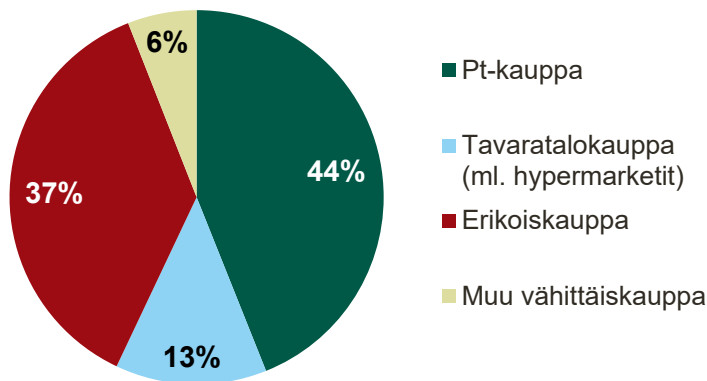

Lähde: Kaupan euroestimaatit, Tilastokeskus.

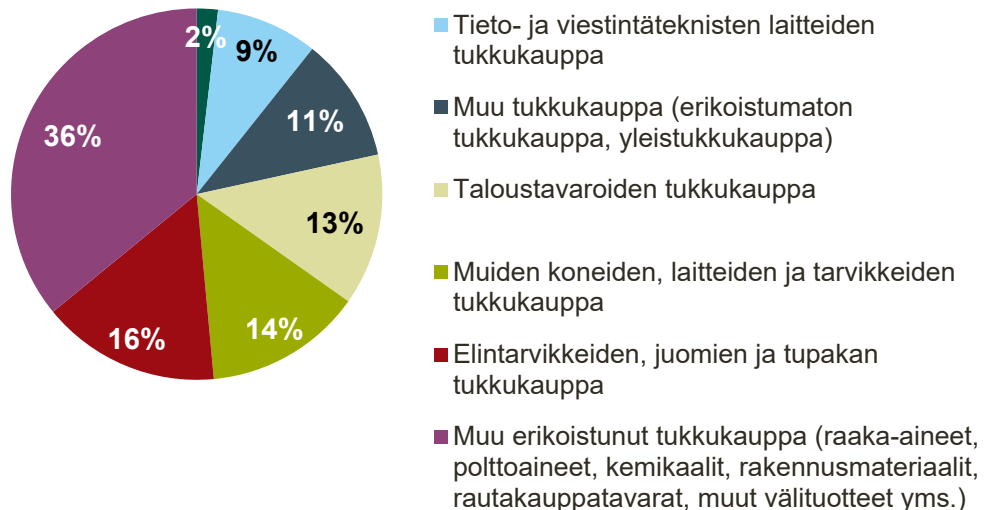
Vähittäis- ja tukkukaupan liikevaihto

Ei sisällä arvonlisäveroa, ei sisällä autokauppaa

Vähittäiskaupan liikevaihto 2019
yht. 39,8 mrd euroa

Tukkukaupan liikevaihto 2019
Yht. 70,3 mrd euroa

Lähde: Kaupan euroestimaatit, Tilastokeskus.

Vähittäiskaupan alatoimialat

Vähittäiskaupan liikevaihto yht. 39,8 mrd (ei sisällä alv:a) euroa 2019
1 000 euroa

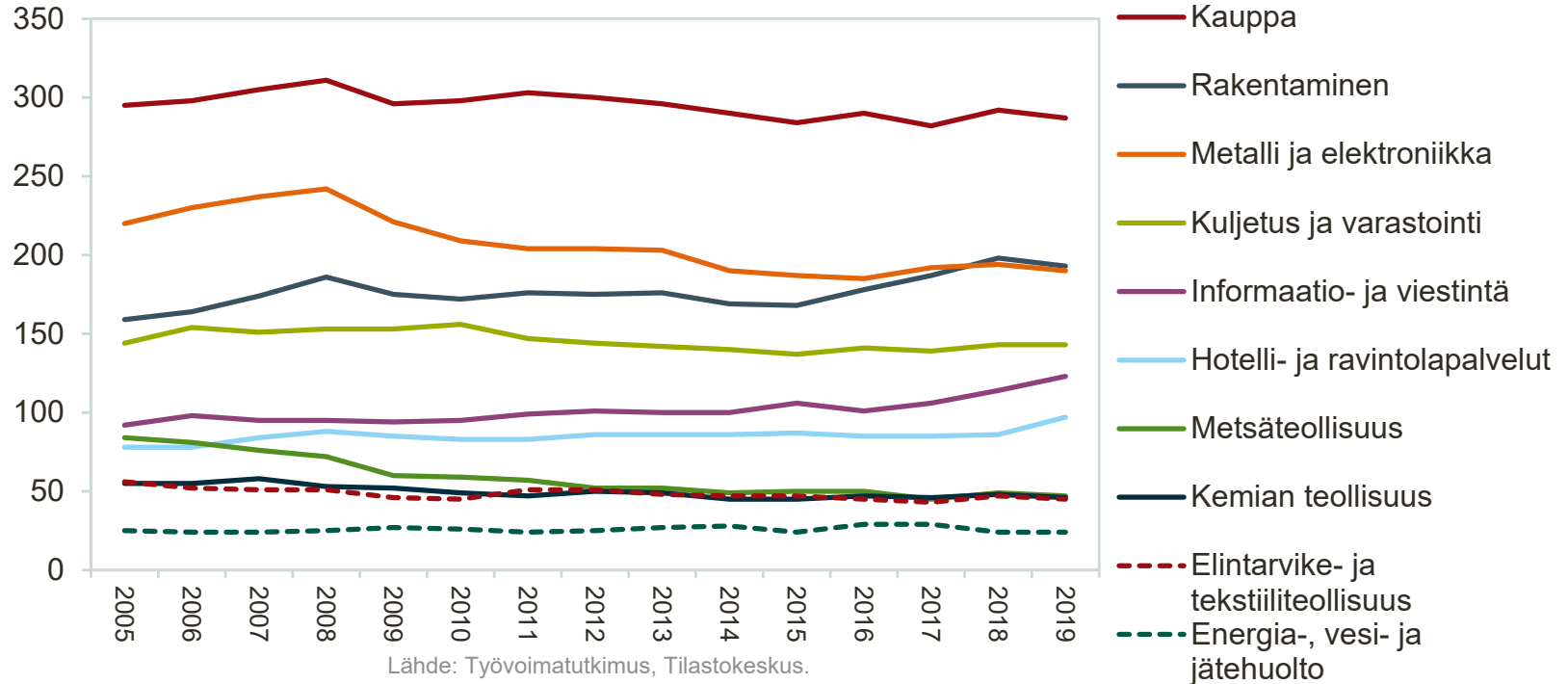
*Vähittäiskauppa erikoiskaupassa.

Huom! Optisen alan ja kirjojen, sanomalehtien yms. liikevaihtotiedot eroavat hieman ko. aloja edustavien liittojen, Näe Ry:n ja Kirjakauppaliiton, tiedoista.

Lähde: Kaupan euroestimaatit, Tilastokeskus.

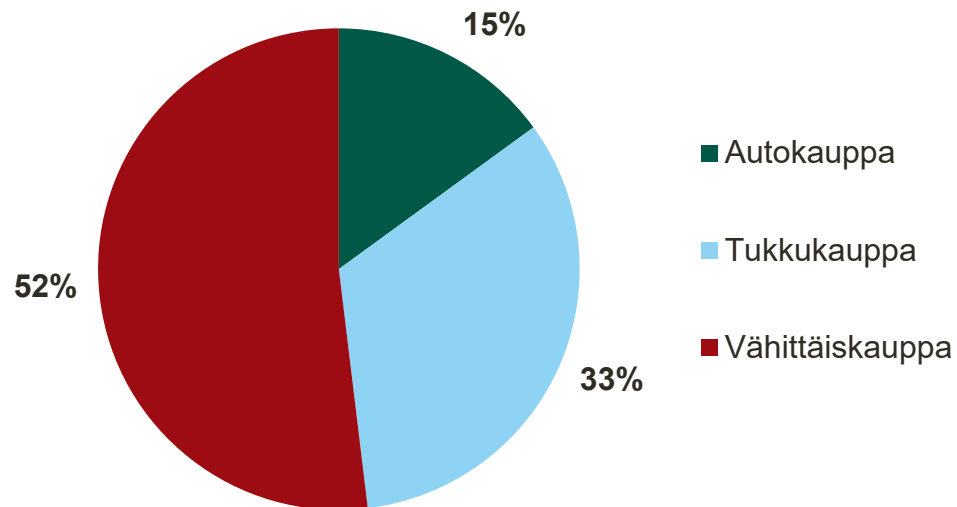
Kauppa on elinkeinoelämän suurin työllistäjä

1 000 henkilöä

Kaupan työlliset 2019

Yhteensä 287 000 työllistä

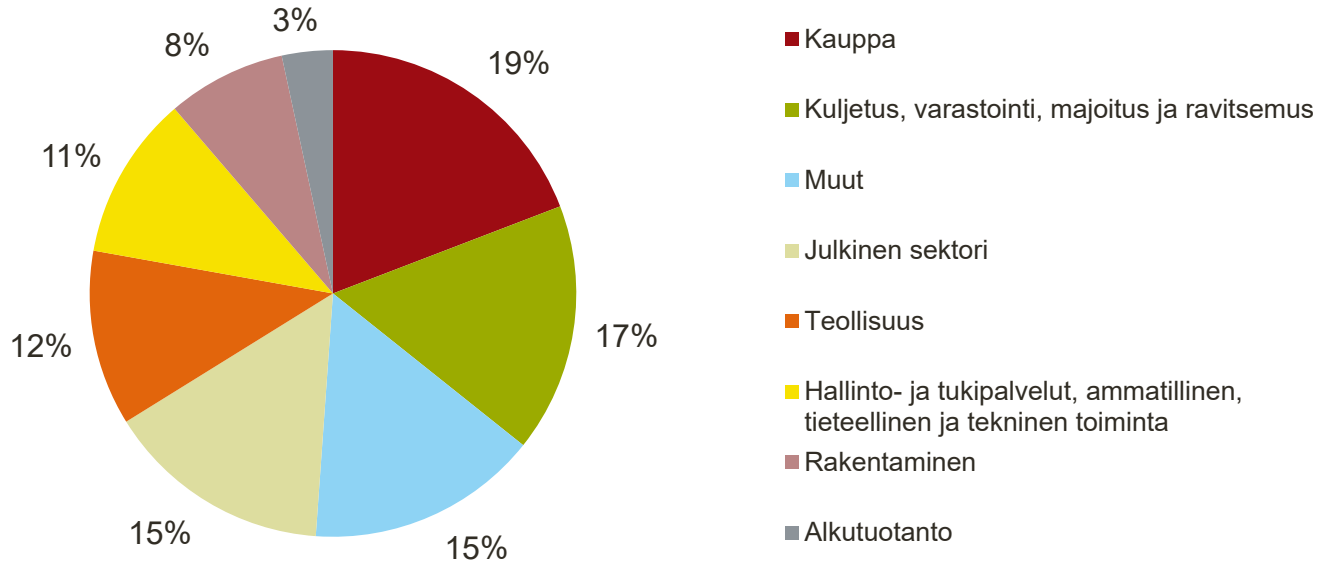

Lähde: Työvoimatutkimus, Tilastokeskus.

Kauppa työllistää nuoria

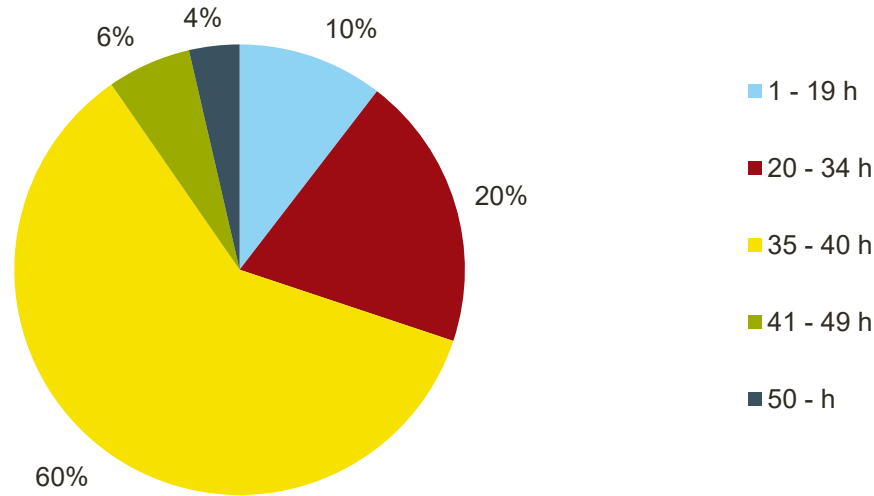
Alle 25-vuotiaat työlliset toimialoittain 2019

Lähde: Työllisyys ja työttömyys 2019, Työvoimatutkimus, Tilastokeskus.

Palkansaajien työtuntien jakauma kaupassa 2019

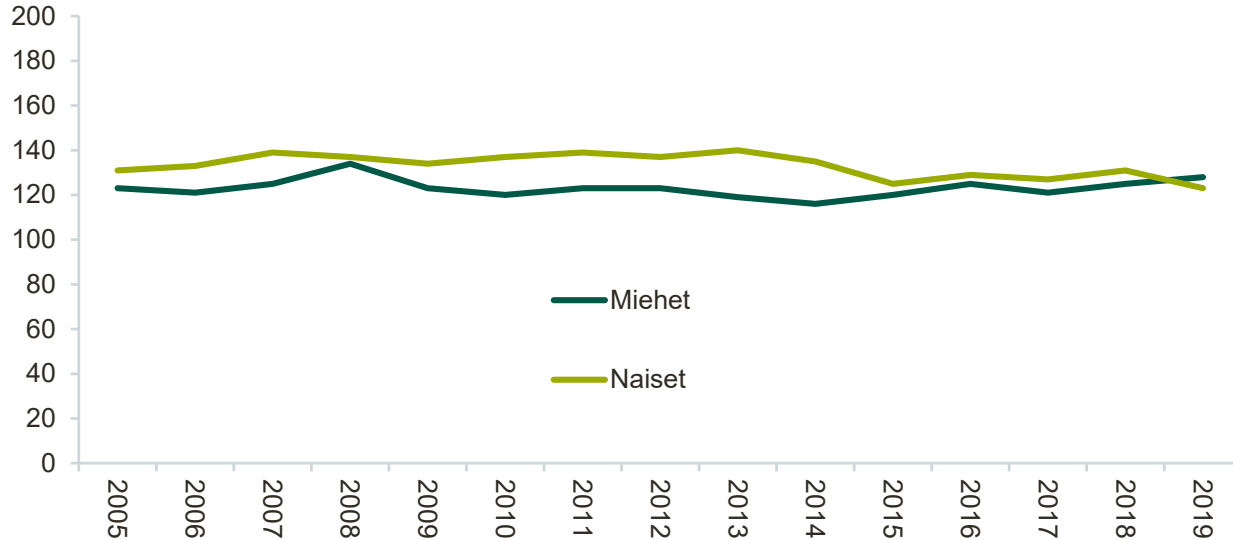
Päätyön säännöllisen viikkotyöajan mukaan

Lähde: Työllisyys ja työttömyys 2019, Työvoimatutkimus, Tilastokeskus.

- 70 prosenttia kaupan palkansaajista työskentelee vähintään 35 viikkotyötuntia, kaikista palkansaajista vastaava osuus on 80 prosenttia.
- Hieman alle neljällä prosentilla kaupan työllisistä ja vajaalla viidellä prosentilla kaikista työllisistä on myös sivutyö.

Kaupan palkansaajien sukupuolijakauma

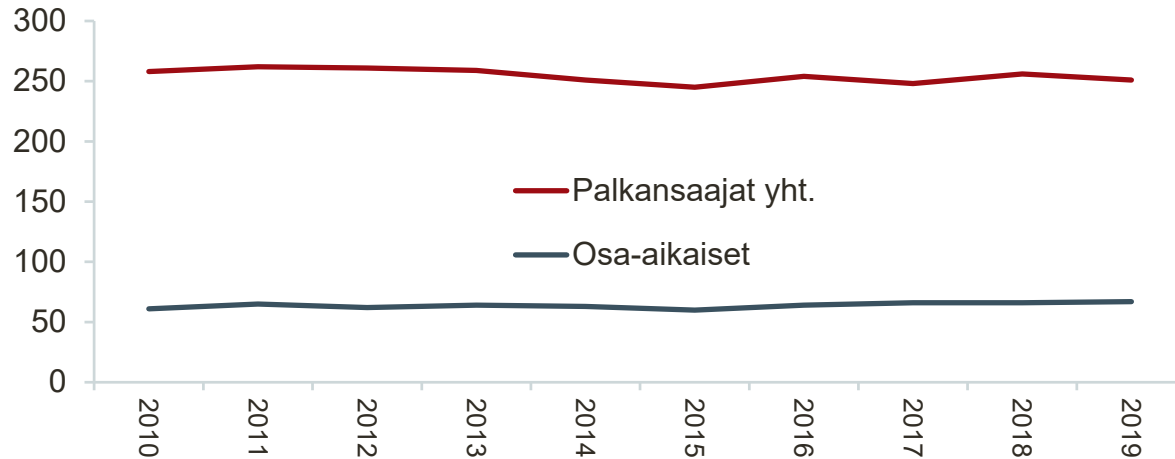

Lähde: Työllisyys ja työttömyys 2019 ; Työvoimatutkimus 2019, Tilastokeskus.

- Naisten osuus kaupan palkansaajista on 49 prosenttia ja kaikista palkansaajista 51 prosenttia.
- Naisten osuus kaikista yksityisen sektorin palkansaajista on 41 prosenttia ja julkisen sektorin palkansaajista 71 prosenttia.

Kauppa työllistää paljon osa-aikaisia, vaikka valtaosa onkin kokoaikaisia

Osa-aikaiset* palkansaajat kaupassa
1 000 henkilöä

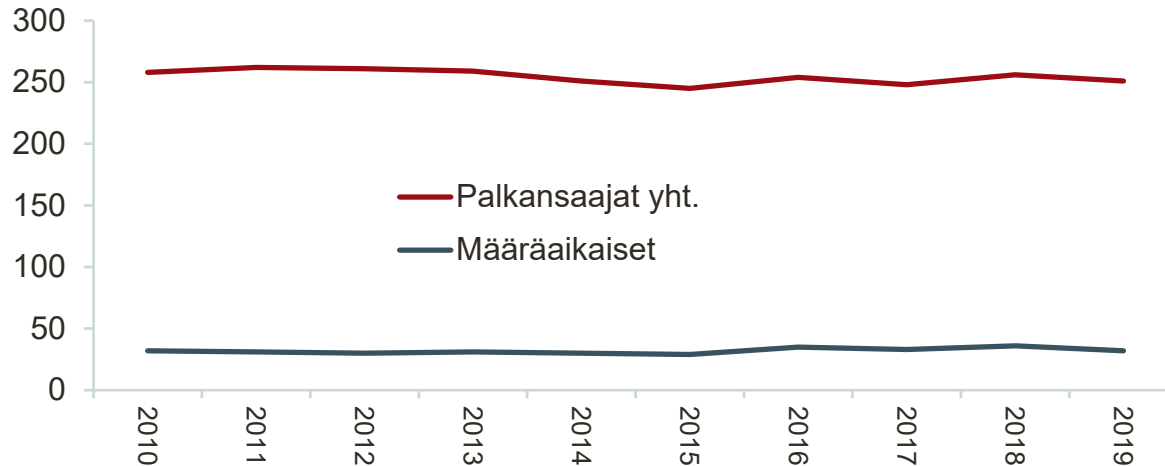
Lähde: Työllisyys ja työttömyys 2019, Työvoimatutkimus, Tilastokeskus.

* Osa-aikaisuus palkansaajan oman ilmoituksen mukaan.

- Kauppa työllistää kaikista osa-aikaisista palkansaajista 19 prosenttia.
- Kaupan palkansaajista 27 prosenttia on osa-aikaisia.
- Yksityisen sektorin palkansaajista 18 prosenttia on osa-aikaisia.
- Kaikista palkansaajista 16 prosenttia on osa-aikaisia.

Kaupan työsuhteet ovat vakituisia

Määräaikaiset palkansaajat kaupassa
1 000 henkilöä

Lähde: Työllisyys ja työttömyys 2019, Työvoimatutkimus, Tilastokeskus.

- Kauppa työllistää kaikista määräaikaisista palkansaajista 9 prosenttia.
- Kaupan palkansaajista 13 prosenttia on määräaikaisia.
- Yksityisen sektorin palkansaajista 13 prosenttia on määräaikaisia.
- Kaikista palkansaajista 16 prosenttia on määräaikaisia.

Kuluttajien ja vähittäiskaupan odotukset lähitulevaisuudesta

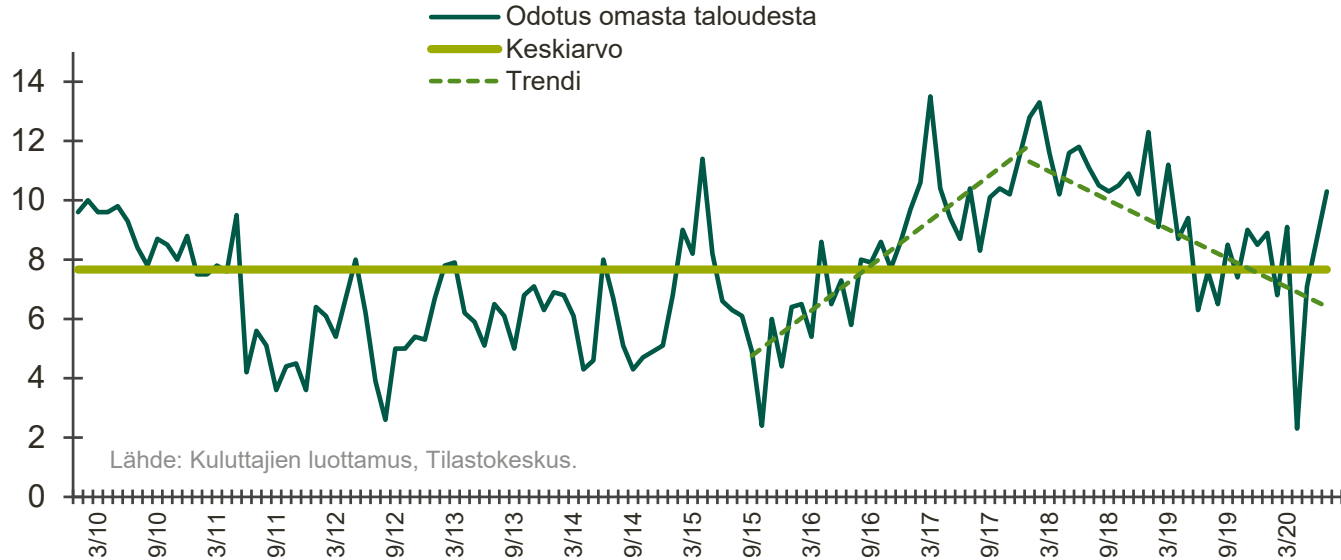

Kuluttajien lähitulevaisuuden odotukset

- Vähittäiskaupalle ja kuluttajapalveluja palveleville tukkukaupan aloille olennaisia kuluttajaindikaattoreita ovat kuluttajien odotukset omasta taloudesta seuraavalle vuodelle sekä odotukset omasta työllisyystilanteesta. Varsinkin indikaattori työttömyysuhasta on tärkeä, sillä epävarmuus omasta työllisyydestä voi laukaista varautumissäästämistä.
  - Kuluttajien odotukset sekä omasta taloudesta että työllisyydestä romahtivat huhtikuussa. Odotukset oman taloudellisen tilanteen suhteen ovat toipuneet alkuvuoden tasolle, mutta työttömyysuhka nähdään edelleen pessimistisesti.
  - Epävarmuus tulevasta näkyy selvästi työttömyysuhan kokemuksessa. Vaikka näkemykset omasta taloudellisesta tilanteesta ovat suhteellisen positiiviset, työttömyyttä pelätään myös omalla kohdalla.
  - Jos epidemia alkaa uudelleen pahentua tai pelot sen pahentumisesta leviävät, vaikutukset kulutukseen voivat olla suuret, vaikka viime kevään kaltaisia toimialojen ja yritysten sulkemisia ei määrättäisikään.

Kuluttajien odotukset omasta taloudesta ovat palautuneet

Kuluttajien odotukset omasta taloudesta seuraavan vuoden ajan, saldoluku

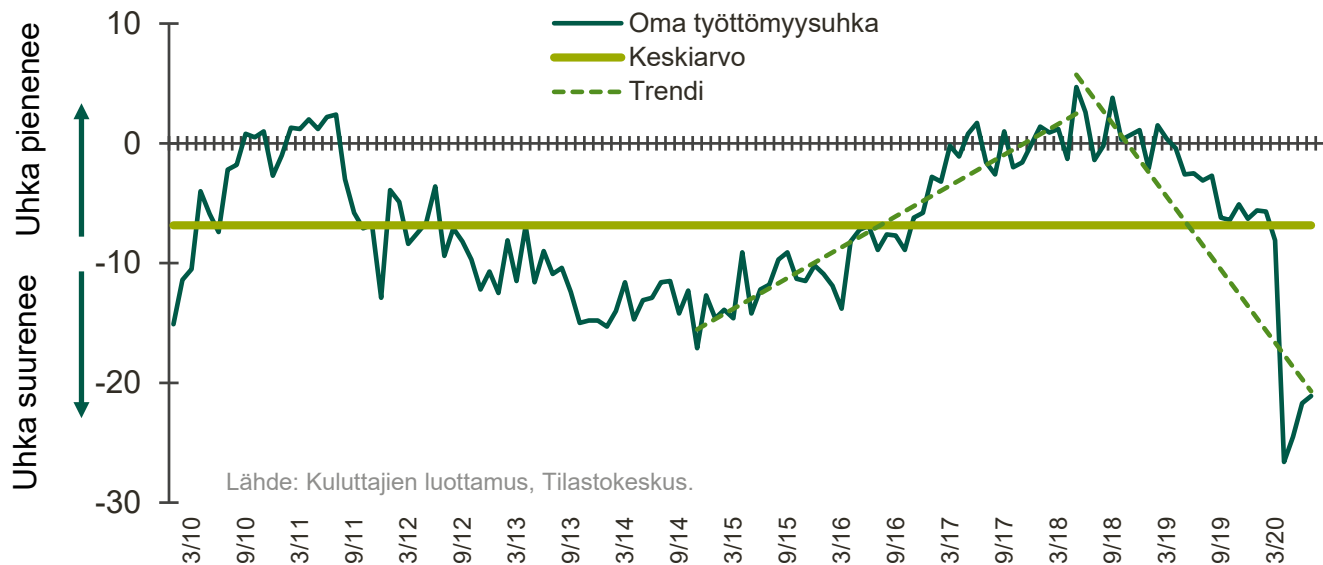

Kuluttajien odotusten laskeva trendi tasaantui ja kääntyi jopa pieneen nousuun viime kesästä lähtien. Orastava odotusten paraneminen romahti huhtikuussa, mutta on taas palautunut 2019–2020 vuodenvaihteen tienoille.

Kuluttajien epävarmuus näkyy työttömyyspeloissa

Kuluttajien kokemus omasta työttömyysuhasta, saldoluku

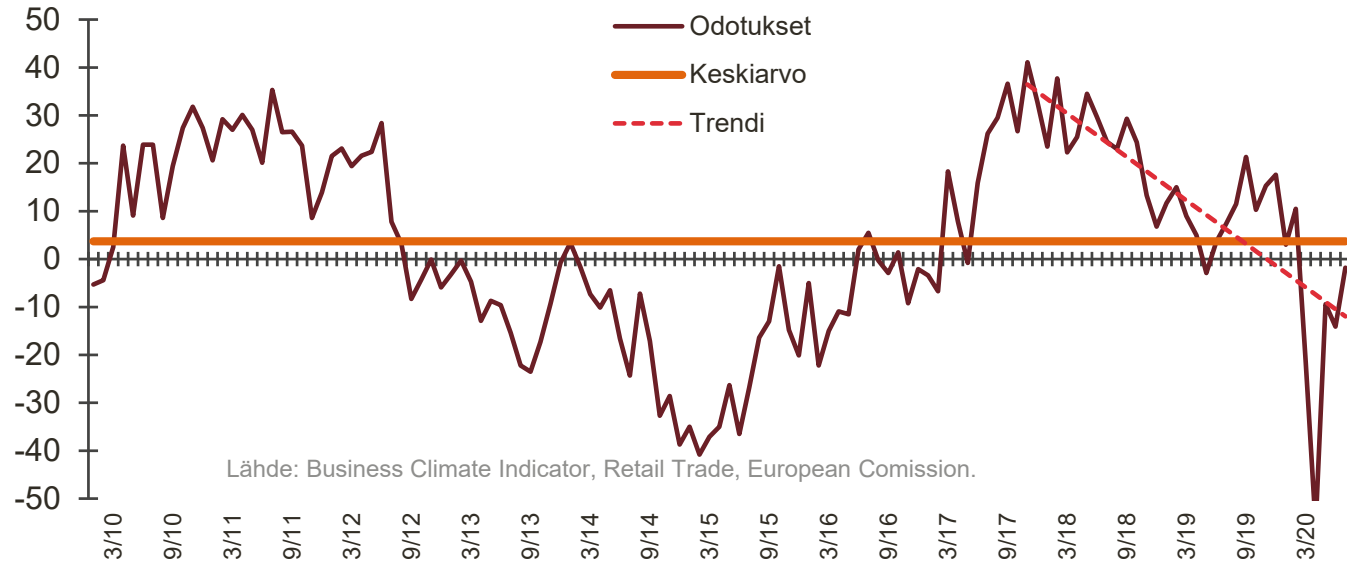
Kuluttajien odotukset omasta työttömyysuhasta huononivat trendinomaisesti viimeisen kahden vuoden ajan, vaikka työllisyys samalla paranikin. Odotukset heikkenivät voimakkaasti huhtikuussa eivätkä ole samalla tavoin palautuneet positiivisemmiksi kuin odotukset omasta taloudesta.

Vähittäiskaupan lähitulevaisuuden myyntiodotukset

- Vähittäiskaupan myyntiodotukset seuraaville kolmelle kuukaudelle putosivat jo maaliskuussa ja heikkenivät edelleen huhtikuussa. Myyntiodotukset ovat nyt piristyneet huhtikuun aallonpohjasta, mutta pysyttelevät kuitenkin selvästi loppuvuotta 2019 alhaisemmalla tasolla.
  - Myyntiodotusten heikkenevä trendi oli alkanut jo loppuvuodesta 2017, kun talouskasvu oli vasta hidastumassa.
  - Päivittäistavarakaupan myyntiodotukset eivät ole pudonneet samalla tavoin kuin käyttötavara- ja erikoiskaupan. Maalis–huhtikuun notkahduksen jälkeen päivittäistavarakaupan myyntiodotukset ovat palautuneet alkuvuoden tasolle ja 2010-luvun keskiarvoa paremmiksi.
  - Myös käyttötavara- ja erikoiskaupan myyntiodotukset ovat nousseet huhtikuun alhosta, mutta ovat silti selvästi keskiarvoa heikkommat. Käyttötavara- ja erikoiskaupassa on aloja, joilla myynti on kevään ja kesän aikana kasvanut, ja toisaalta aloja, joiden liikevaihdon menetykset ovat olleet erittäin suuret. Heikot myyntiodotukset heijastavat myös epävarmuutta syksyn tilanteesta ja epidemian etenemisestä.
- Saksassa, Ruotsissa ja Suomessa vähittäiskaupan myyntiodotukset ovat alkuvuoden tasoa heikkommat, vaikka ovatkin piristyneet huhtikuusta.
  - Saksassa myyntiodotukset ovat palautuneet lähimmäksi tammi–helmikuun lähtötasoa.

Vähittäiskaupan myyntiodotukset seuraavan kolmen kuukauden aikana

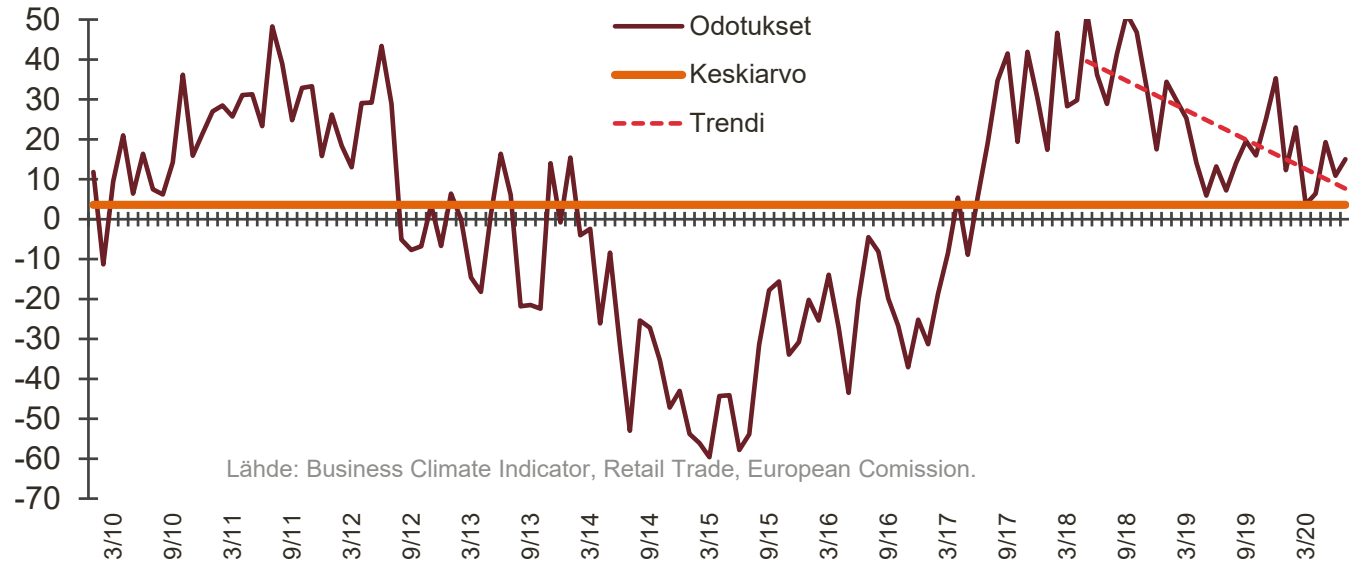
Vähittäiskaupan yritysten odotukset omasta liikevaihdostaan kolmelle seuraavalle kuukaudelle
Kausitasoitettu saldoluku

Vähittäiskaupan yritysten myyntiodotukset ovat laskeneet trendinomaisesti vuoden 2017 lopusta lähtien. Kevään pudotuksen jälkeen myyntiodotukset ovat kohentuneet, mutta ne ovat edelleen 2010-luvun keskiarvoa alhaisemmat. Loppukevään ja kesän hyvästä myynnin kehityksestä huolimatta epävarmuus syksyn kehityksestä selvästi hermostuttaa vähittäiskauppaa.

Päivittäistavarakaupan myyntiodotukset seuraavan kolmen kuukauden aikana

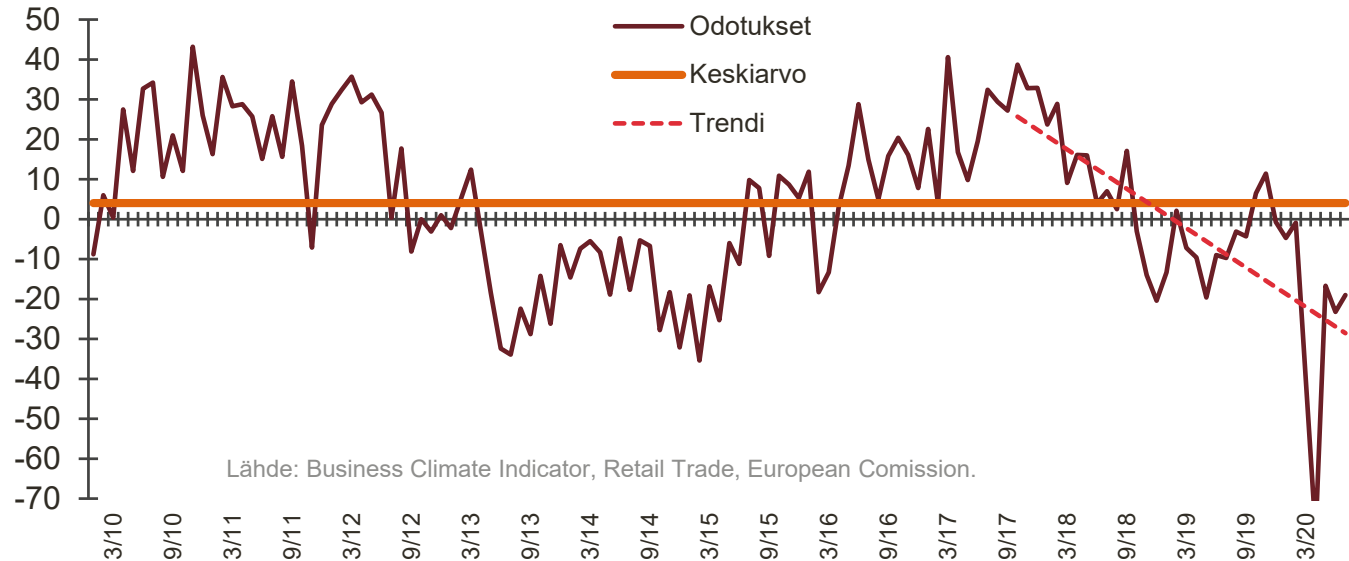
Pt-kaupan yritysten odotukset omasta liikevaihdostaan kolmelle seuraavalle kuukaudelle
Kausitasoitettu saldoluku

Päivittäistavarakaupan yritysten myyntiodotukset ovat laskeneet trendinomaisesti vuoden 2018 keväästä lähtien, mutta ovat silti keskimääräistä korkeammalla ja palautuneet alkuvuoden tasolle.

Käyttötavarakaupan myyntiodotukset seuraavan kolmen kuukauden aikana

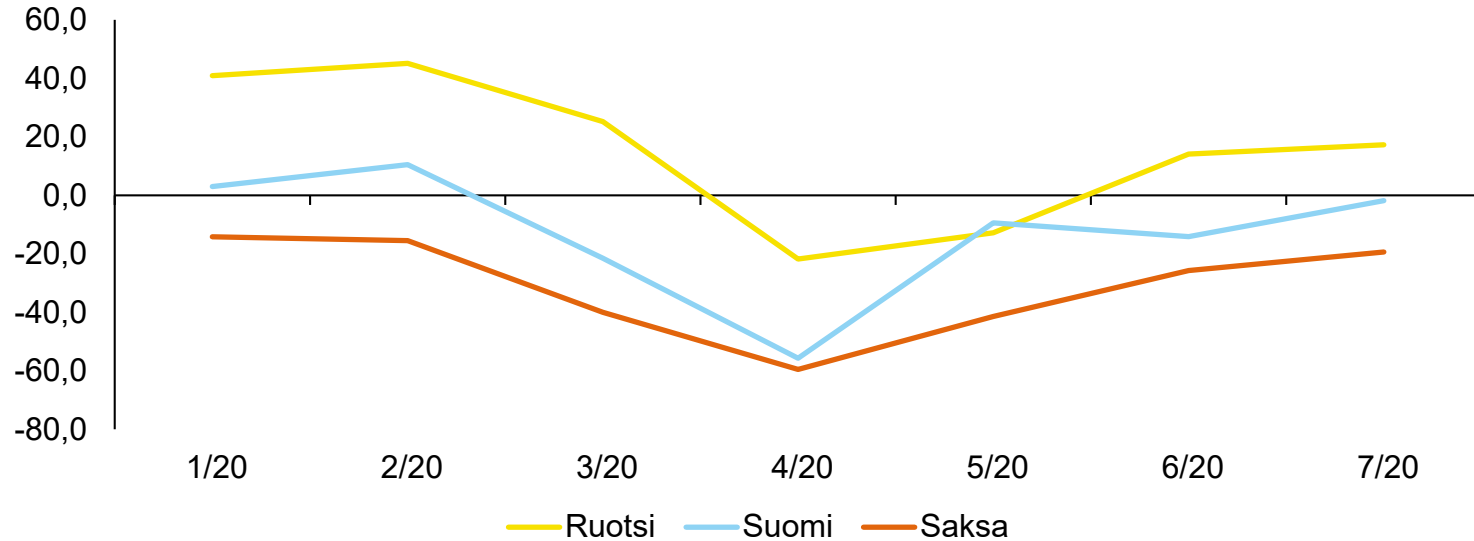
Käyttötavara- ja erikoiskaupan yritysten odotukset omasta liikevaihdostaan kolmelle seuraavalle kuukaudelle
Kausitasoitettu saldoluku

Käyttötavara- ja erikoiskaupan yritysten myyntiodotukset ovat laskeneet trendinomaisesti vuoden 2018 lopusta lähtien. Myyntiodotusten toipuminen ei kevään romahduksen jälkeen ole ollut yhtä nopeaa kuin päivittäistavarakaupassa. Myyntiodotukset ovat edelleen selvästi alle 2010-luvun keskiarvon sekä alkuvuoden tason.

Vähittäiskaupan myyntitodotukset Saksassa, Ruotsissa ja Suomessa

Vähittäiskaupan yritysten odotukset omasta liikevaihdostaan kolmelle seuraavalle kuukaudelle
Kausitasoitettu saldoluku

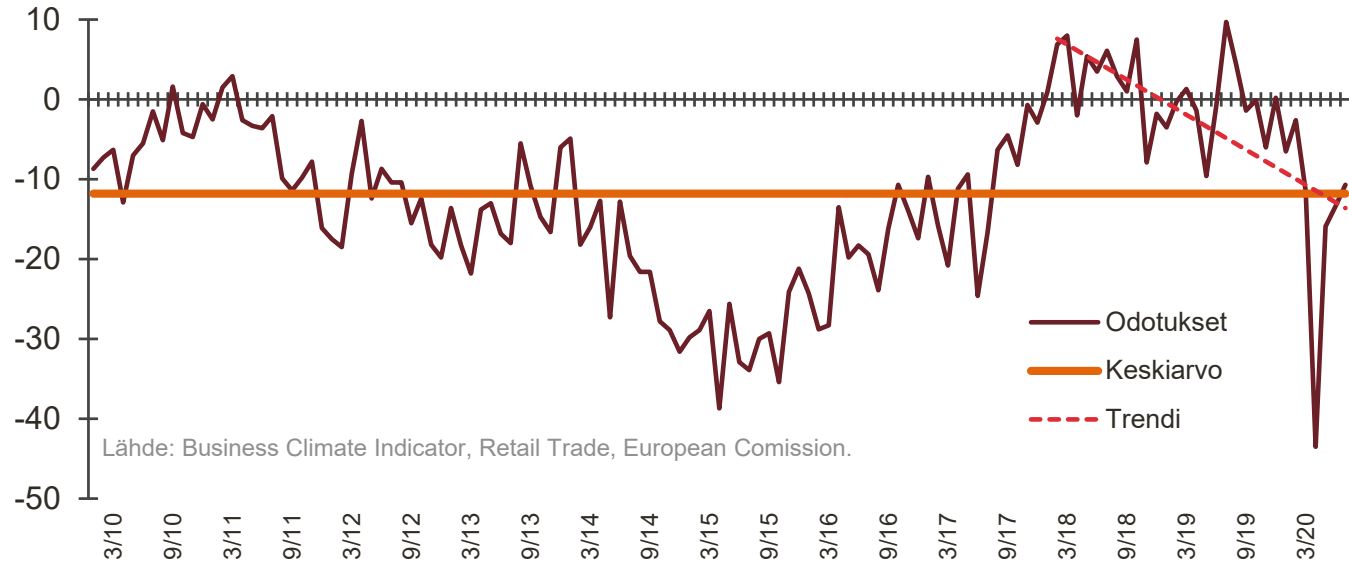
Epävarmuus syksystä näkyy Saksan, Ruotsin ja Suomen myyntitodotuksissa. Huhtikuun pessimismistä on toivuttu, mutta odotukset ovat edelleen alkuvuotta heikkommat.

Vähittäiskaupan lähitulevaisuuden henkilöstöodotukset

- Vaikka vähittäiskaupan henkilöstöodotukset ovatkin toipuneet huhti–toukokuun kuopasta, ne jäävät vuodenvaihteen ja tammi–helmikuun odotuksista.
  - Päivittäistavarakaupan työllistämisodotukset ovat pysytelleet hyvin vakaina eivätkä ole merkittävästi heikentyneet edes maalís–huhtikuussa. Ne ovat myös pitkän aikavälin keskiarvoa paremmat.
  - Käyttötavara- ja erikoiskaupassa odotukset alkoivat heikentyä jo alkuvuonna 2018, mutta romahtivat huhtikuussa. Joidenkin käyttötavarakaupan alojen hyvä myynti loppukevään ja alkukesän aikana nosti myös henkilöstöodotuksia pahimmasta kuopasta, mutta yritysten työllistämisenäkymät ovat edelleen erittäin heikot.
- Vähittäiskaupan henkilöstöodotukset seuraaville kolmelle kuukaudelle ovat kehittyneet Saksassa, Ruotsissa ja Suomessa hyvin samalla tavoin.
  - Odotukset henkilöstön määrästä ovat kaikissa kolmessa maassa edelleen tammi–helmikuun lähtötasoa heikkommat.
  - Henkilöstöodotukset ovat Suomessa palautuneet lähimmäksi alkuvuoden lähtötasoa

Vähittäiskaupan henkilöstöodotukset seuraavan kolmen kuukauden aikana

Vähittäiskaupan yritysten odotukset henkilökunnan määrästä kolmelle seuraavalle kuukaudelle
Kausitasoitettu saldoluku

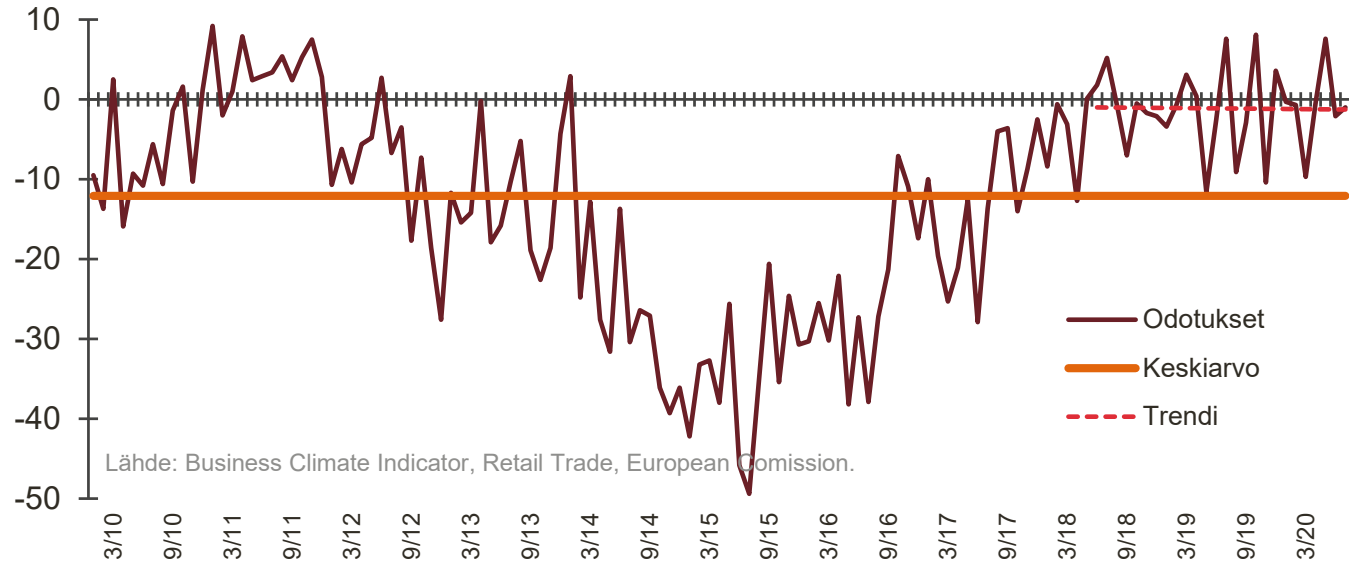

Vähittäiskaupan yritysten odotukset henkilöstönsä määrän kasvusta ovat toipuneet kevään romahduksesta, mutta ovat alempana kuin 2018–2019.

Päivittäistavarakaupan henkilöstöodotukset seuraavan kolmen kuukauden aikana

Pt-kaupan yritysten odotukset henkilökunnan määrästä kolmelle seuraavalle kuukaudelle
Kausitasoitettu saldoluku

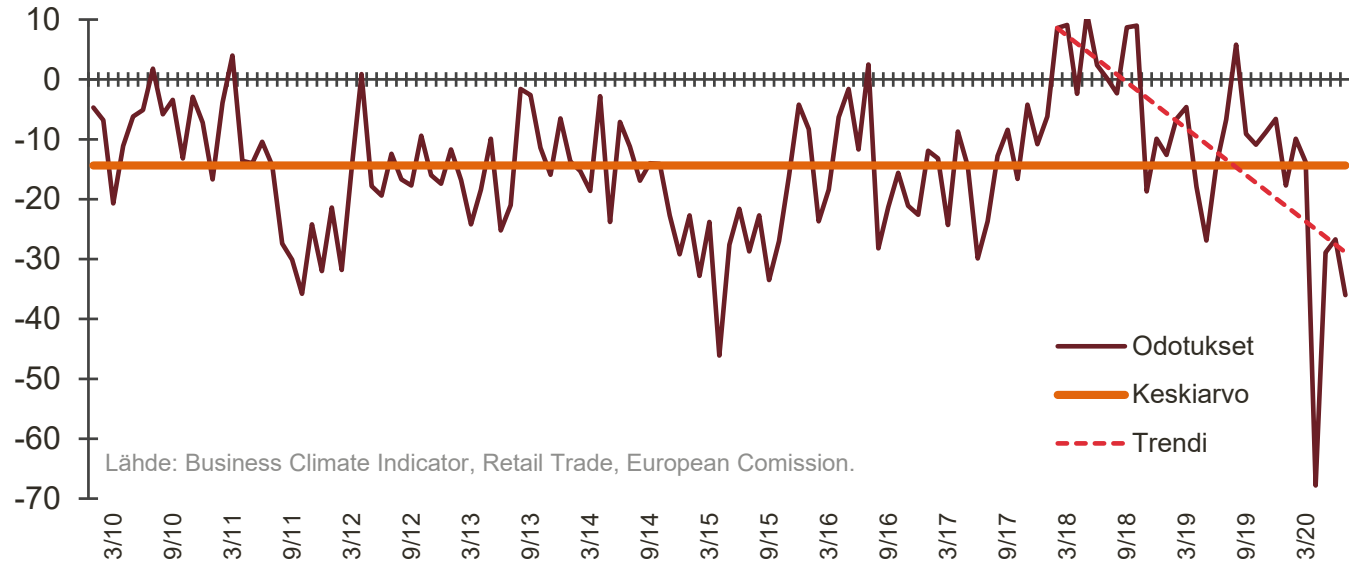

Päivittäistavarakaupan yritysten odotukset henkilöstönsä määrästä ovat pysytelleet hyvin vakaina viimeisen parin vuoden ajan.

Käyttötavarakaupan henkilöstöodotukset seuraavan kolmen kuukauden aikana

Käyttötavara- ja erikoiskaupan yritysten odotukset henkilökunnan määrästä kolmelle seuraavalle kuukaudelle

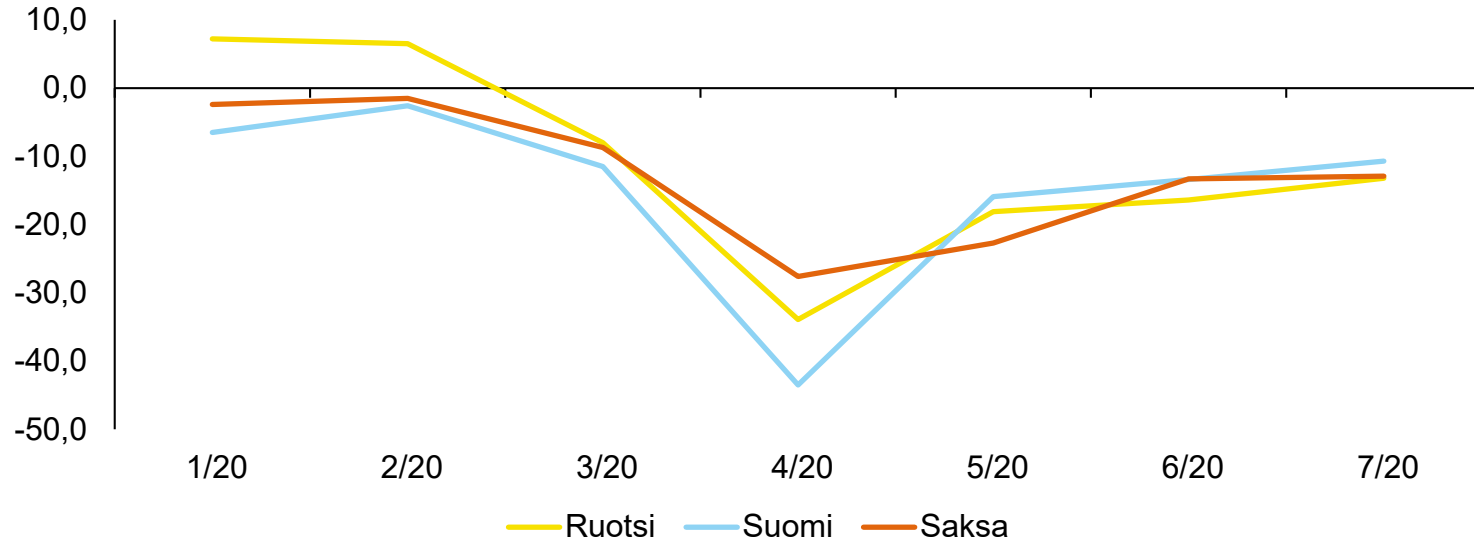
Kausitasoitettu saldoluku

Käyttötavara- ja erikoiskaupan yritysten odotukset henkilöstönsä määrästä ovat heikentyneet alkuvuodesta 2018 lähtien. Ne ovat pysytelleet synkkinä myös kesä-heinäkuussa, vaikka ovatkin kohentuneet huhtikuuisista lukemista.

Vähittäiskaupan henkilöstöodotukset Saksassa, Ruotsissa ja Suomessa

Vähittäiskaupan yritysten odotukset henkilökunnan määrästä kolmelle seuraavalle kuukaudelle
Kausitasoitettu saldoluku

Saksassa, Ruotsissa ja Suomessa vähittäiskaupan yritysten henkilöstöodotukset ovat alkuvuotta laimeammat, vaikka huhtikuun pudotuksesta onkin jo toivuttu.

Liikevaihdon kehitys alkuvuonna 2020

Vähittäiskaupalla oli ristiriitainen kevät

- Vähittäiskaupan euromääräisen liikevaihdon vuosikasvu oli tammi–toukokuussa 2,5 prosenttia ja liikevaihdon määrän* 2,3 prosenttia.
  - Vähittäiskaupan kasvu oli erityisen voimakasta päivittäistavarakaupassa (6,5 %), kodintekniikassa (8,2 %), rautakaupassa (9,2 %) sekä kukkien, kasvien ja puutarha-alan erikoiskaupassa (9,7 %).
  - Rautakaupoissa poikkeuksellisen kova kasvu alkoi jo helmikuussa ja jatkui koko kevään. Kasvua vauhdittivat sekä säät että aikaisempaa suurempi oleskelu kotona ja mökeillä. Samat tekijät vauhdittivat myös puutarhaliikkeiden kasvua, ja toukokuussa niiden liikevaihto kasvoikin ennätykselliset 24 %.
  - Kodintekniikan myynti on kasvanut jo pitkään. Etätyöskentely ja -opiskelu sekä liikkumisen yleinen väheneminen koronakriisin aikana vauhdittivat elektroniikan myynnin kasvua.
  - Päivittäistavarakauppa lähti kasvuun jo heti tammikuussa, ja kasvu jatkui koko kevään. Toukokuussa päivittäistavarakaupan vuosikasvu (8,6 %) oli nopeinta kymmeneen vuoteen.
  - Ennakkotietojen mukaan liikevaihto kasvoi tammi–kesäkuussa 3,4 ja liikevaihdon määrä* 3,2 prosenttia.
  - Epävirallisten ennakkotietojen mukaan jo keväällä rivakasti kasvaneiden vähittäiskaupan alojen kasvu on jatkunut hyvänä myös heinäkuussa.
- Maalis- ja huhtikuu olivat monelle erikois- ja käyttötavarakaupan alalle mustia, ja joillakin piina jatkui myös toukokuussa.
  - Maaliskuu iski optiseen alaan kovaa, mutta huhti–toukokuussa alan liikevaihto putosi yli 60 % viime vuodesta. Myös kirjakauppojen ja kultasepäneliikkeiden liikevaihto oli voimakkaassa laskussa maalisi–toukokuussa.
  - Maaliskuussa ja toukokuussa vaatteiden ja jalkineiden erikoiskaupan liikevaihto kutistui lähes puolella ja huhtikuussa lähes 70 %:lla. Viime vuonna, ennen koronaa, alan liikevaihdon kehitys oli positiivista ensimmäistä kertaa sitten vuoden 2012.
  - Sisustus- ja kodin käyttötavarakaupan sekä urheilukaupan liikevaihdot putosivat selvästi maalisi–huhtikuussa, mutta nousivat taas toukokuussa.

* Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

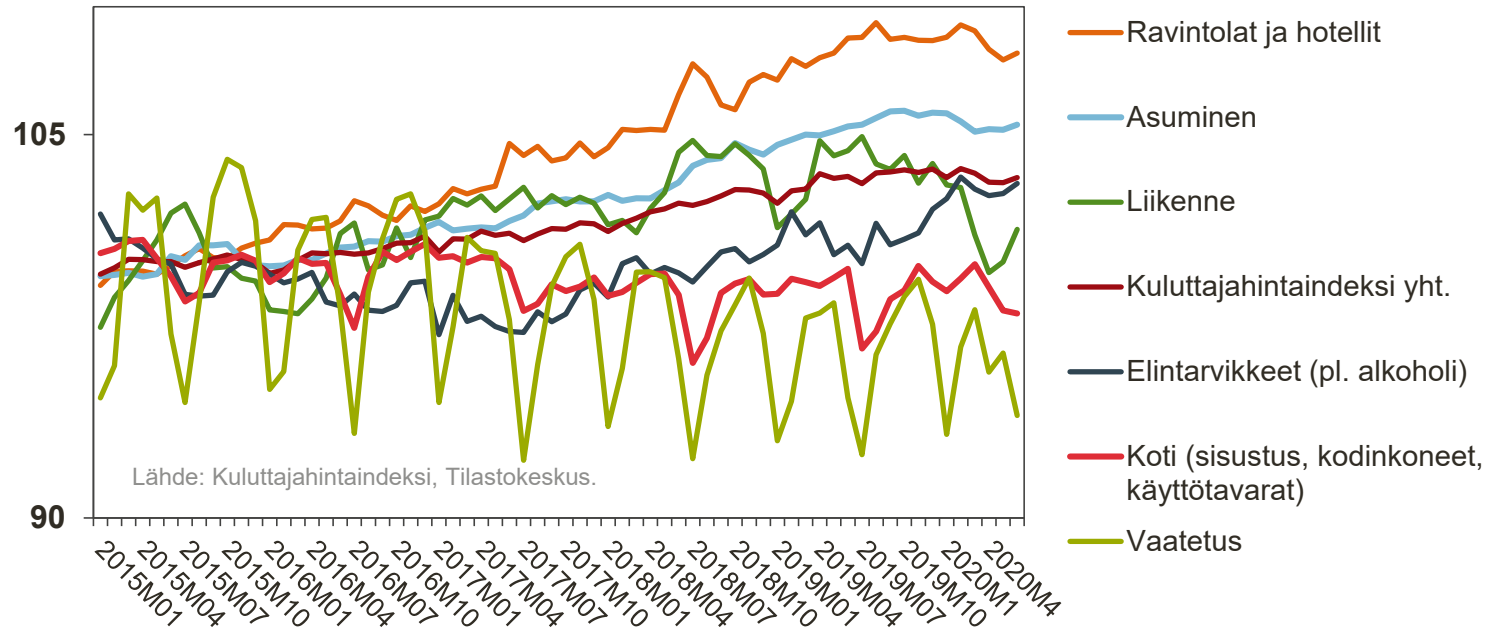
Osalla tukkukauppaa pahin voi olla vasta edessä

- Tukkukaupan euromääräisen liikevaihdon vuosimuutos oli tammi–toukokuussa –4,6 prosenttia ja liikevaihdon määrän* –1,9 prosenttia.
  - Teollisuuden uusien tilausten väheneminen on alkanut heijastua myös tukkukaupan loppukevään lukuihin. Toukokuussa liikevaihto yhteensä supistui viime vuodesta 14 %.
  - Tukkukaupan liikevaihdon luisua on vauhdittanut sekä kotimaisten että tuontitavaroiden tukkuhintojen lasku kevään aikana.
  - Vaikka mm. teollisuutta ja ravintoloita palveleva tukkukauppa on menettänyt liikevaihtoaan, on samalla rakentamisen, päivittäistavarakaupan ja esim. tietotekniikan tukkukauppa kasvanut.
- Teollisuuden synkkenevät näkymät heijastuvat tukkukauppaan viiveellä ja voivat näkyä tukkukaupan liikevaihdossa toden teolla vasta syksyllä.
- Tukkukaupan palkkasumma kääntyi huhti–toukokuussa jo laskuun alkuvuoden kasvun jälkeen.

* Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

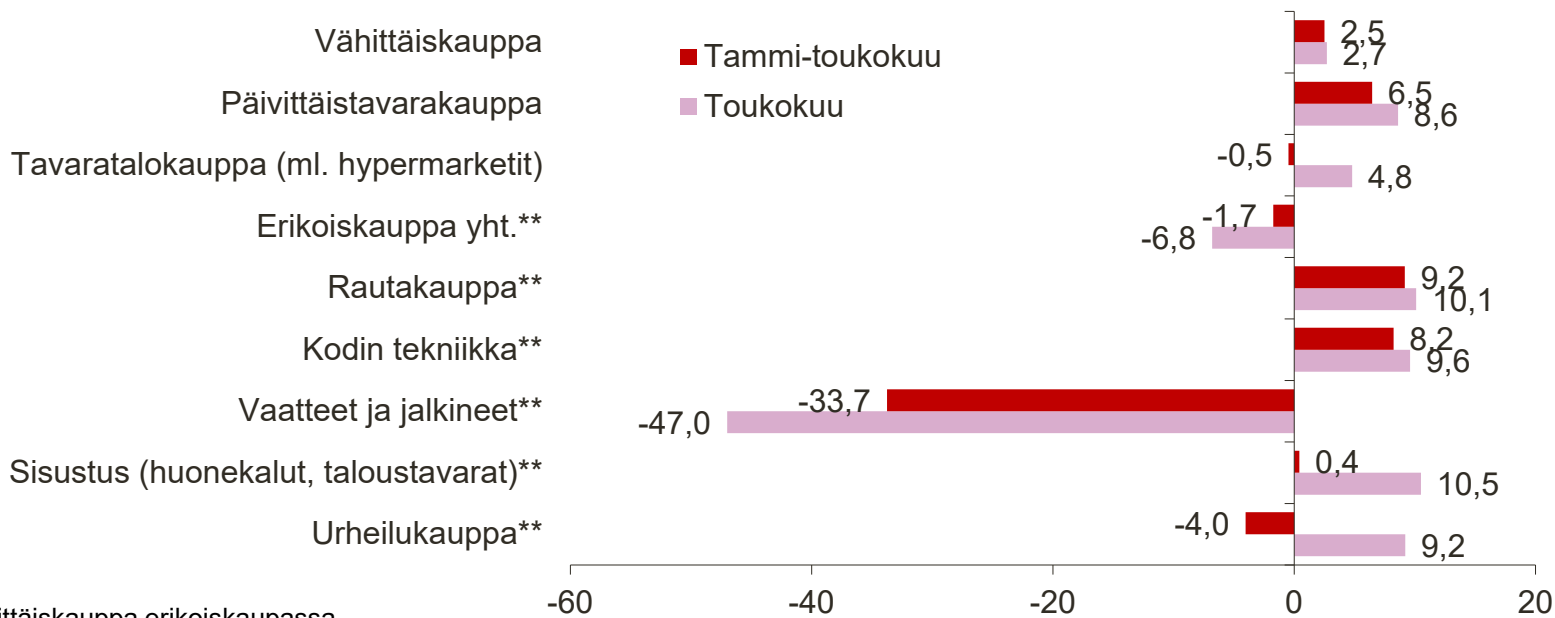
Hintojen nousu muilla aloilla on vienyt tilaa monilta vähittäiskaupan aloilta – Koronakriisin vaikutus hintoihin on toistaiseksi tilapäistä

Kuluttajahintaindeksi 2015 = 100

Liikevaihdon vuosimuutos vähittäiskaupan suurimmilla toimialoilla

Tammi–toukokuun kumulatiivinen vuosimuutos ja toukokuun vuosimuutos 2019–2020, %

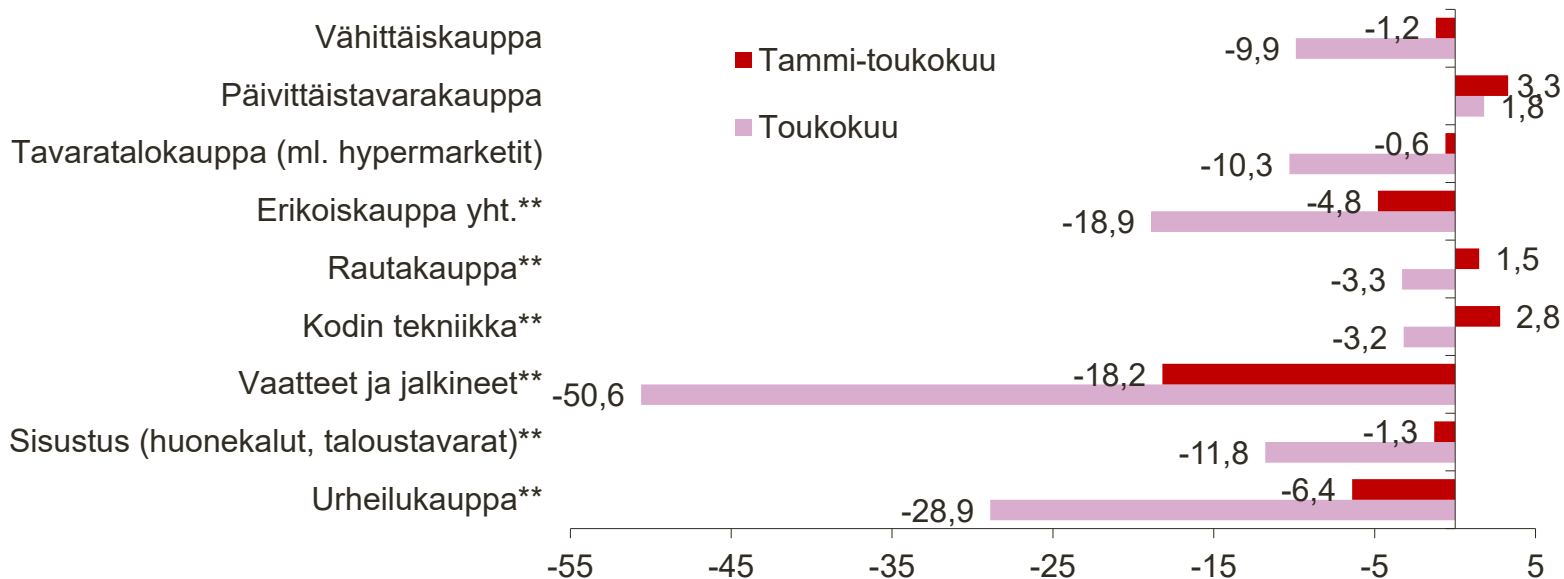
**Vähittäiskauppa erikois kaupassa.

Lähde: Kaupan liikevaihtokuvaaja, Tilastokeskus.

Palkkasumman vuosimuutos vähittäiskaupan suurimmilla toimialoilla

Tammi–toukokuun kumulatiivinen vuosimuutos ja toukokuun vuosimuutos 2019–2020, %

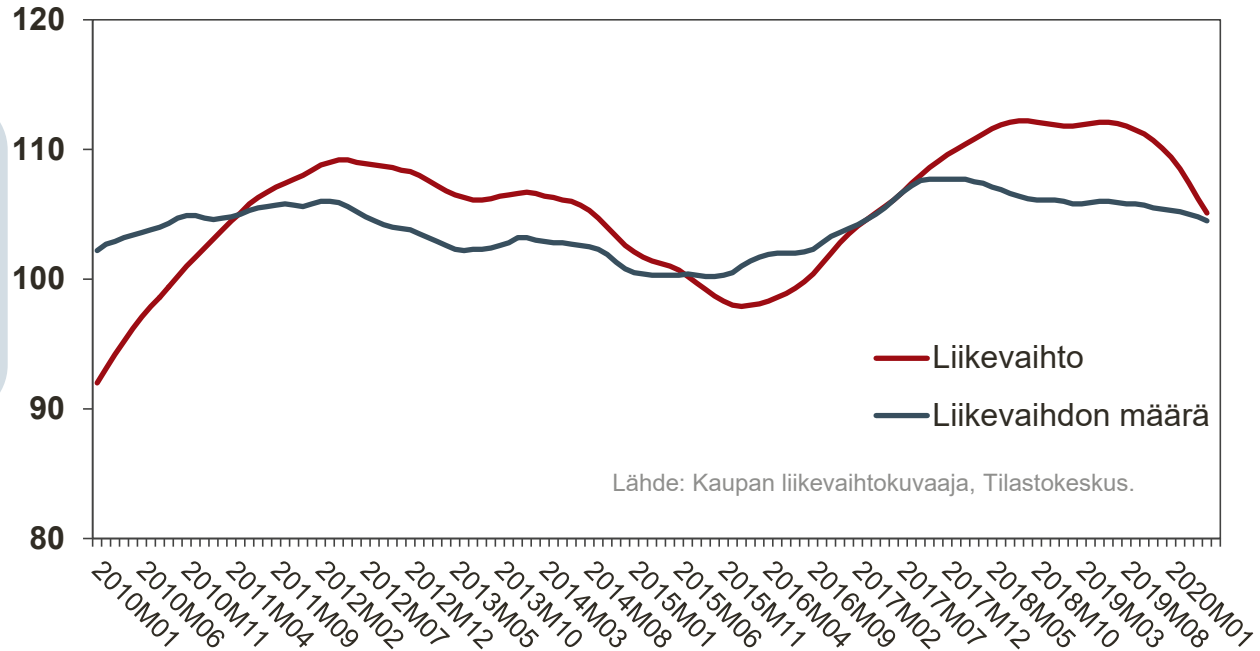
**Vähittäiskauppa erikois kaupassa.

Lähde: Palkkasummakuvaajat toimialoittain, Tilastokeskus.

Tukkukaupan liikevaihdon ja määräindeksin trendit

Indeksit kuukausitasolla, 2015 = 100

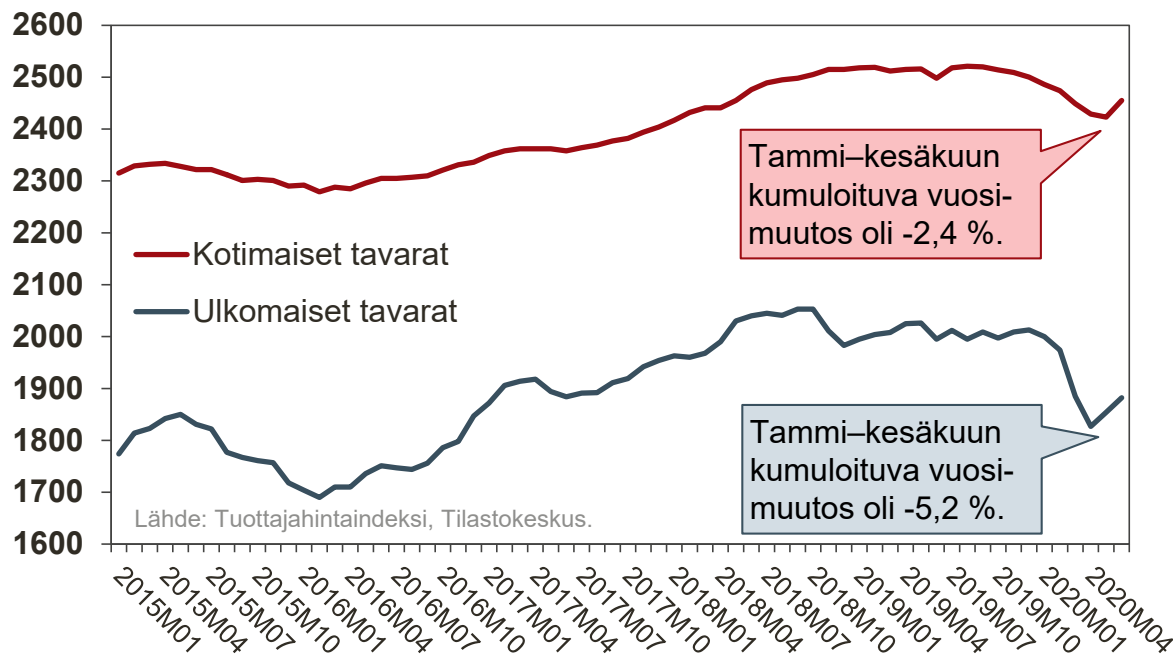
Tukkukaupan liikevaihdon trendi kääntyi laskuun jo viime vuoden lopulla, mutta laskeva trendi on vahvistunut kevään aikana.

Kotimaisten ja ulkomaisten tavaroiden tukkuhinnat

Tukkuhintaaindeksi 1949 = 100

Tukkuhintojen vuosimuutos tammi–kesäkuussa oli -3,5 %. Mm. elintarvikkeiden tukkuhinnat alenivat noin 0,7 % ja energian noin 19 %.

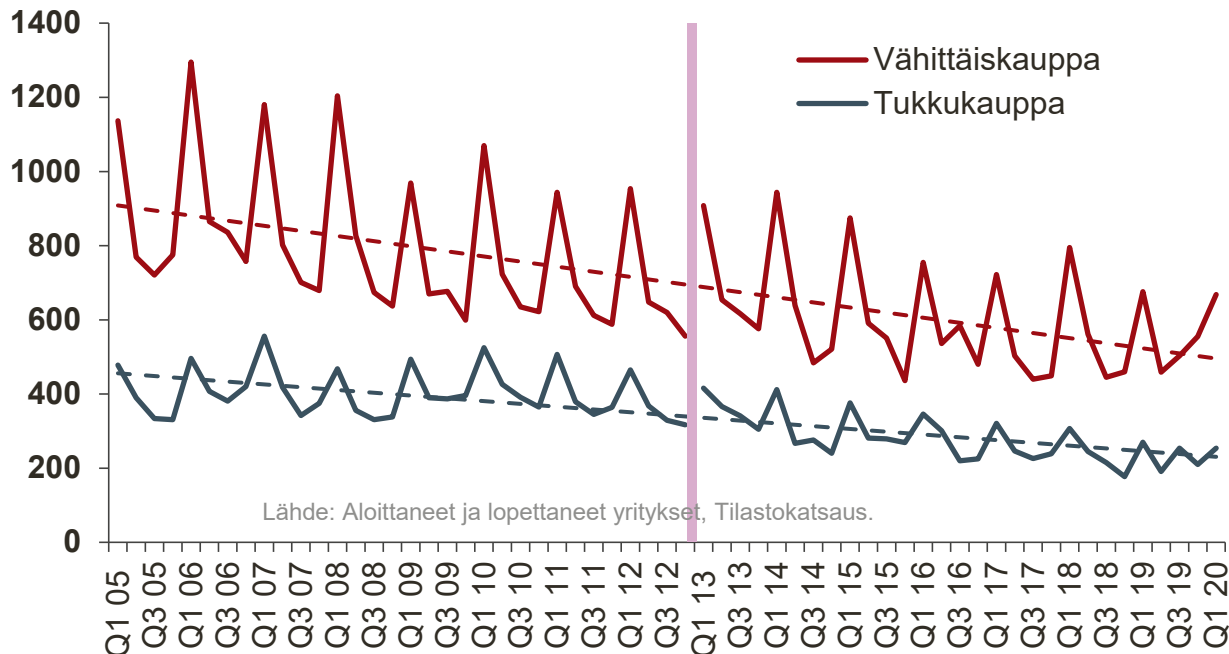

Vähittäiskaupan työllisyyden kehitys

Uusien yritysten perustaminen kaupan alalle on vähentynyt jo pitkään – Koronakriisi voi jyrkentää kehitystä

Aloittaneet yritykset vuosineljänneksittäin

Lähde: Aloittaneet ja lopettaneet yritykset, Tilastokatsaus.

2019 aloittaneita yrityksiä oli vähittäiskaupassa 20 % ja tukkukaupassa 35 % vähemmän kuin 2013. Samaan aikaan koko taloudessa uusia yrityksiä perustettiin 27 % enemmän kuin 2013.

Tammi–maaliskuussa 2020 uusien yritysten määrä pieneni viime vuoden verrattuna tukkukaupassa 6 % ja vähittäiskaupassa prosentoin. Koko taloudessa uusien yritysten määrä kasvoi 10 %.

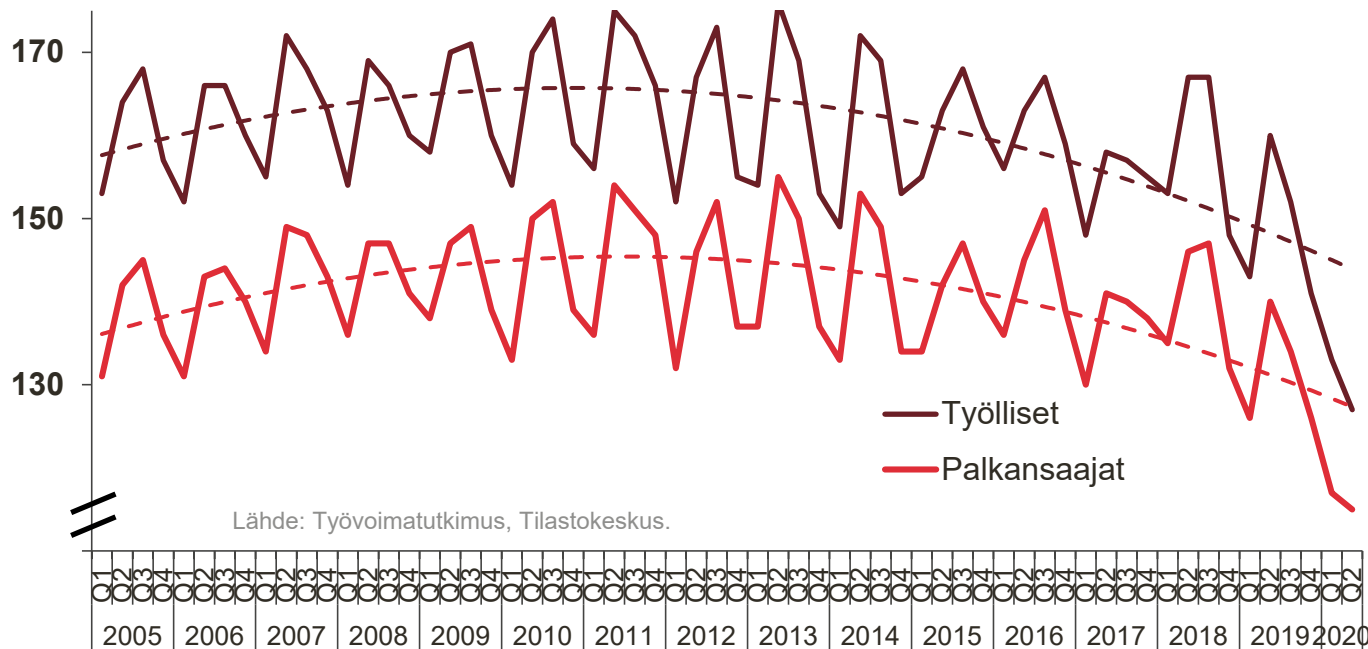
Uusien yritysten väheneminen jähmettää alan kehitystä ja uusiutumista.

Huom! Vuoden 2013 kohdalla on tilastokatkos. Luvut ennen vuotta 2013 eivät ole täysin vertailukelpoisia.

Vähittäiskaupan laskeva työllisyyskehitys jatkuu

Työllisten ja palkansaajien määrä vähittäiskaupassa Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan
1 000 henkilöä

Huom! Alle kolmeksi kuukaudeksi lomautetut tilastoidaan työllisiksi

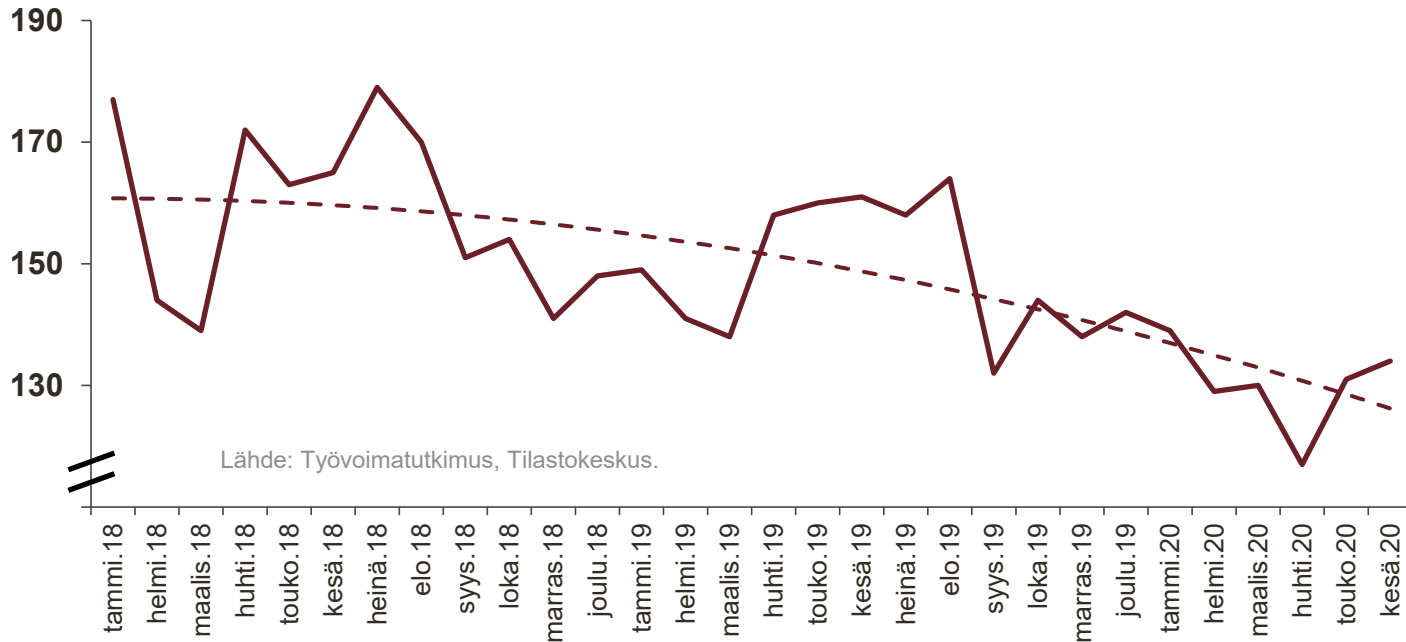

Kotimaisen ja ulkomaisen kilpailun kiristyminen niin kivijalassa kuin verkossakin sekä tarve toimintojen tehostamiseen ja kustannustehokkuuteen vähentävät työvoiman kysyntää pitkällä aikavälillä.

Vähittäiskaupan laskeva työllisyystrendi alkoi 2012–2013, ja viime vuonna työllisyys oli alimmillaan 15 vuoteen, vaikka liikevaihto kasvoikin.

Ensimmäisen puolen vuoden aikana vähittäiskaupassa työskenteli keskimäärin 21 500 työllistä vähemmän kuin vastaavana aikana viime vuonna

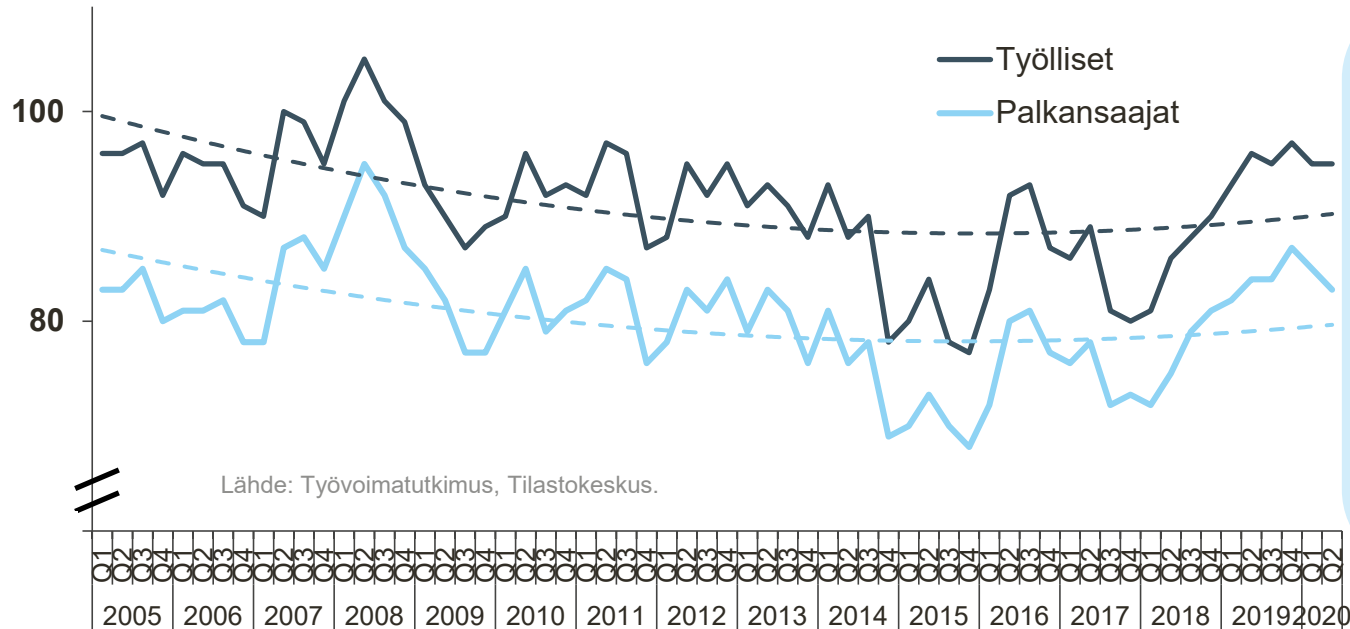
Työllisten määrä vähittäiskaupassa Työvoimatutkimuksen mukaan
1 000 henkilöä

Koronakriisi ei vielä näy tukkukaupan työllisyydessä – Rakentamisen voimakas suhdanne on tukenut työllisyyttä

Työllisten ja palkansaajien määrä tukkukaupassa Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan
1 000 henkilöä

Huom! Alle kolmeksi kuukaudeksi lomautetut tilastoidaan työllisiksi

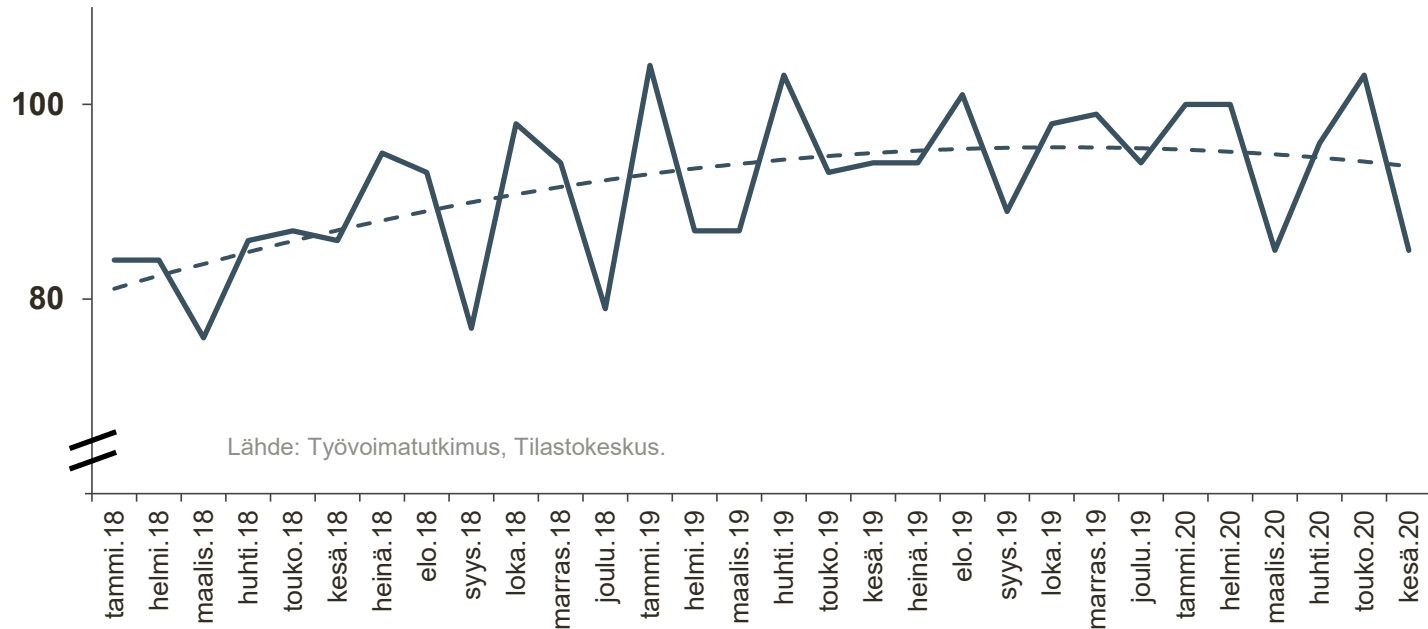
Tukkukaupassa digitalisaatio ja kansainvälinen kilpailu vauhdittivat työllisyyden laskua finanssikriisin jälkeen. Noususuhdanne ja varsinkin rakentamisen kasvu alkoivat kääntää kehitystä kasvuun vuodesta 2016.

Suuri osa koronakriisin vaikutuksista näkyy vasta viiveellä teollisuustuotannon, rakentamisen ja investointien kautta.

Tukkukaupan työllisyyden kasvu näyttäisi kuukausitasolla jo pysähtyneen

Työllisten määrä vähittäiskaupassa Työvoimatutkimuksen mukaan,
1 000 henkilöä

Mitä kaupan työmarkkinoilla on tapahtunut?

- Työvoimakehityksen pitkä trendi on alkanut muuttua: Liikevaihdon määrän kehityksellä ei ole enää yhtä vahvaa vaikutusta työvoiman tarpeeseen kuin aiemmin.
  - Kansainvälisesti yritykset pyrkivät hallitsemaan aikaisempaa paremmin kaupan toimitusketjuja ja lyhentämään niitä. Skaalaetuja haetaan mm. ketjuuntumisella, suurilla keskusvarastoilla ja hankintayhteistyöllä.
  - Asiakkaista kilpaillaan kaikilla kanavilla yli rajojen.
  - Kansainvälinen ja kotimainen kilpailu niin tukku- kuin vähittäiskaupassakin on lisännyt tarvetta toimintojen tehostamiseen ja kustannusten leikkaamiseen myös Suomessa.
  - Automatisaatio ja digitaalinen kehitys mahdollistavat tehostamisen ja tuottavuuden lisäämisen, eikä työvoiman määrää tarvitse aina kasvattaa palvelujen ylläpitämiseksi tai parantamiseksi.
- Vaikka vähittäiskaupan liikevaihto kasvoi viime vuonna, työpaikkoja alalta hävisi 10 000. Työpaikkojen väheneminen jatkui kuluvan vuoden ensimmäisellä vuosineljänneksellä, jo ennen koronakriisiä, ja erityisen voimakasta se oli toisella vuosineljänneksellä. Työllisyys on vähentynyt varsinkin erikoiskaupassa.
- Tukkukaupassa varsinkin rakentamisen voimakas suhdanne on nostanut työllisyyttä parin viime vuoden aikana. Lomautukset ja aikaisempaa vähäisemmät kausityöntekijöiden ja harjoittelijoiden rekrytoinnit käänisivät tukkukaupan palkkasumman laskuun jo huhtikuussa. Työllisyyden kasvu näyttäisi nyt olevan taantumassa ja kääntyy todennäköisesti kesän ja syksyn aikana laskuun, kun teollisuuden pienentyneet tilausmäärät alkavat heijastua myös tukkukauppaan.

Kaupan investoinnit

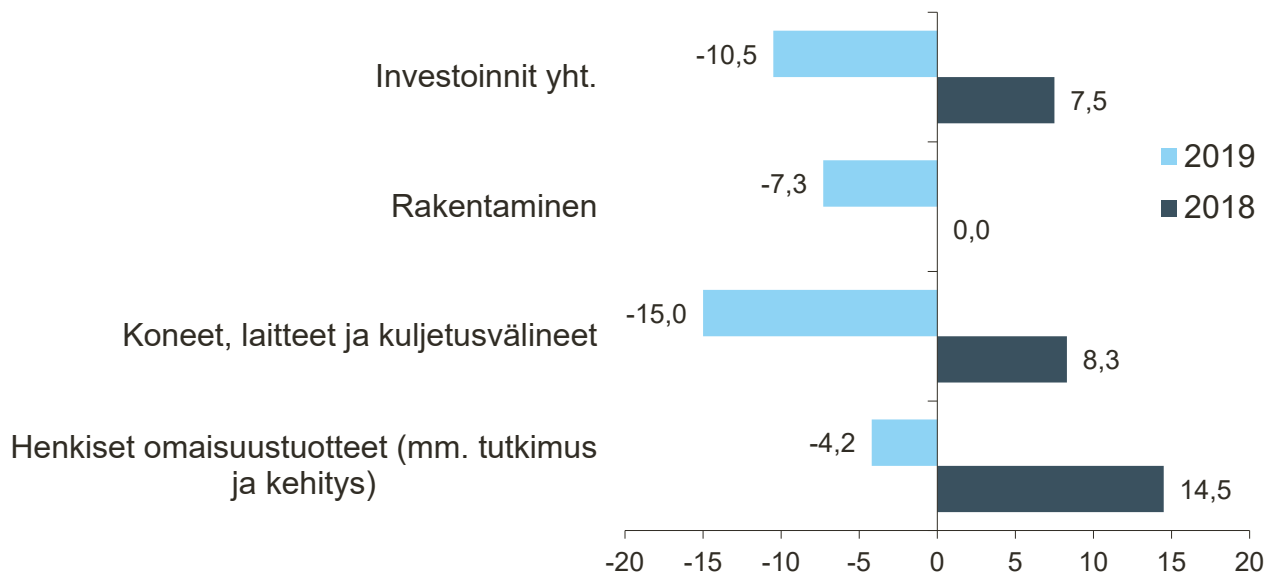

Kauppa on yksi elinkeinoelämän suurimmista investoijista – Koronakriisin jäljiltä monen yrityksen investointisuunnitelmat siirtyvät

- Kauppa on vuodesta toiseen yksi yrityssektorin suurimmista investoijista, ja se panostaa merkittävästi mm. tutkimukseen ja kehitykseen.
- Kaupan investoinnit heijastuvat myös muiden toimialojen työllisyyteen, investointeihin ja liikevaihtoon.
- Kansainvälisen kilpailun ja kaupan digitalisaation voimistuessa 2010-luvulla suomalainen kauppa kasvatti merkittävästi tutkimukseen ja kehittämiseen liittyviä investointejaan. Vuonna 2014 investoinnit henkisiin pääomatuotteisiin olivat jo 78 prosenttia suuremmat kuin 2010.
- Tämän jälkeen investoinnit henkisiin pääomatuotteisiin ovat laskeneet, mikä ei ole toivottavaa kaupan kansainvälisen kilpailukyvn kannalta.
- Koronakriisi horjutti merkittävästi monen kaupan yrityksen kannattavuutta ja investointimahdollisuuksia. Useat yritykset viivästyttävätkin nyt investointejaan ja investointisuunnitelmiaan, mikä heikentää varsinkin erikoiskaupan tuottavuutta ja kotimaisten yritysten kansainvälistä kilpailuasemaa.
- Jos COVID-19 leviää uudestaan loppuvuodesta Suomessa ja Euroopassa, kaupan investoinnit vähenevät ja siirtyvät edelleen, mikä osaltaan heikentää muiden alojen, kuten rakennusteollisuuden, näkymiä.

Kaupan investoinnit laskivat viime vuonna – Koronakriisin jälkimainingeissa monen yrityksen investoinnit siirtyvät

Kiinteän pääoman bruttomuodostus, volyymin vuosimuutos 2018 ja 2019, %

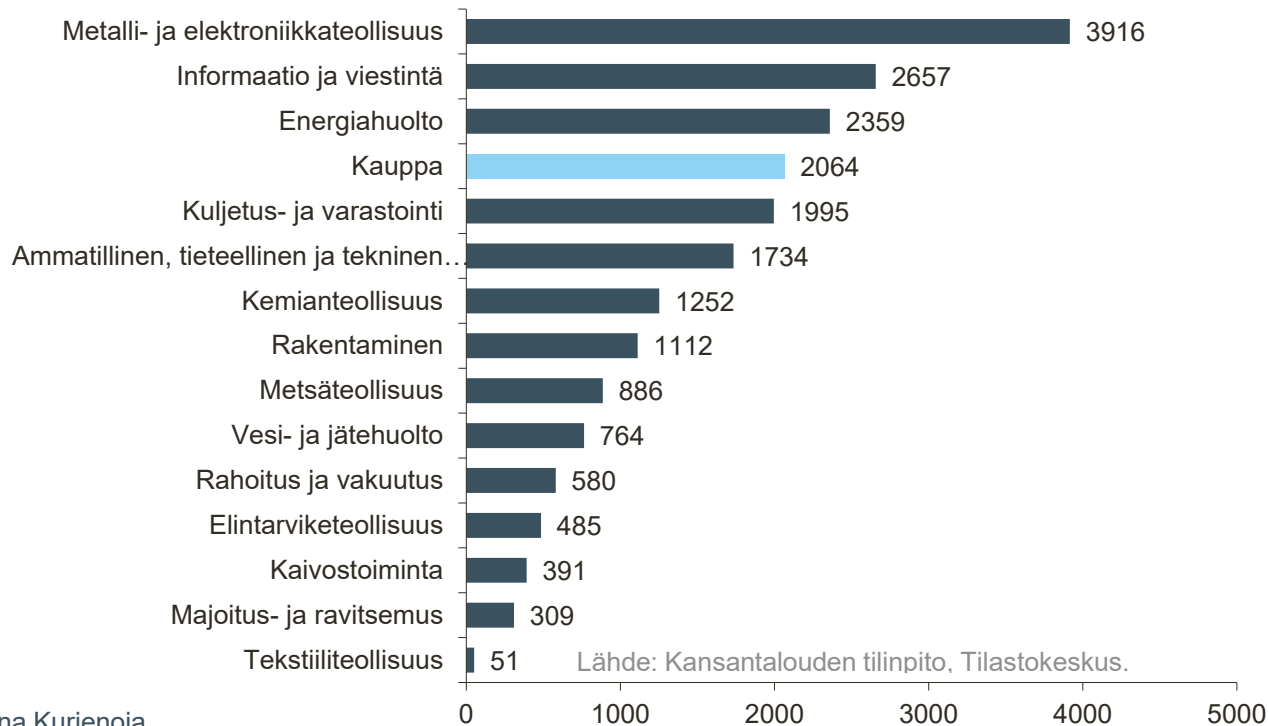

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus.

Kauppa luo kasvua investoimalla Suomeen

Kiinteän pääoman bruttomuodostus menona yht., milj. euroa 2018*

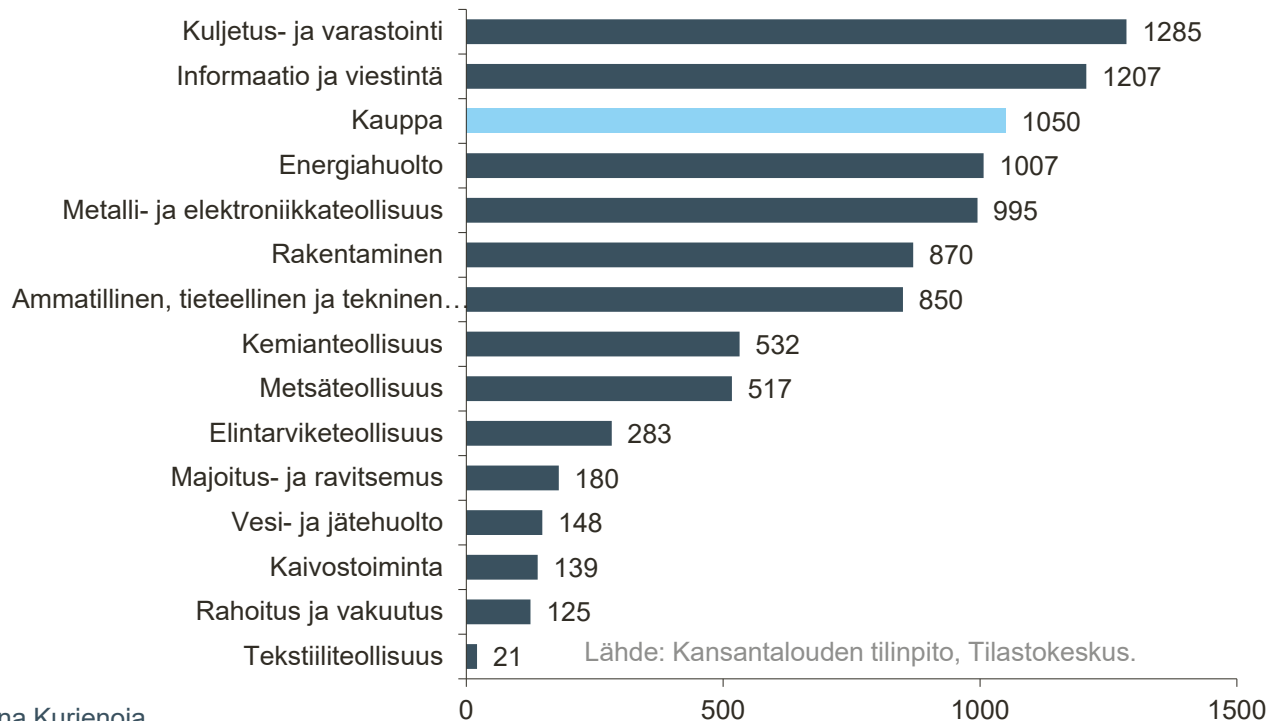
* Kaksinumeroitason toimialoittaisia ja euromääräisiä tietoja vuodelta 2019 ei 20.7.2020 mennessä ole vielä julkaistu

Kaupan kone- ja laiteinvestoinnit ovat merkittävät

Kiinteän pääoman bruttomuodostus, koneet, laitteet ja kuljetusvälineet, milj. euroa 2018*

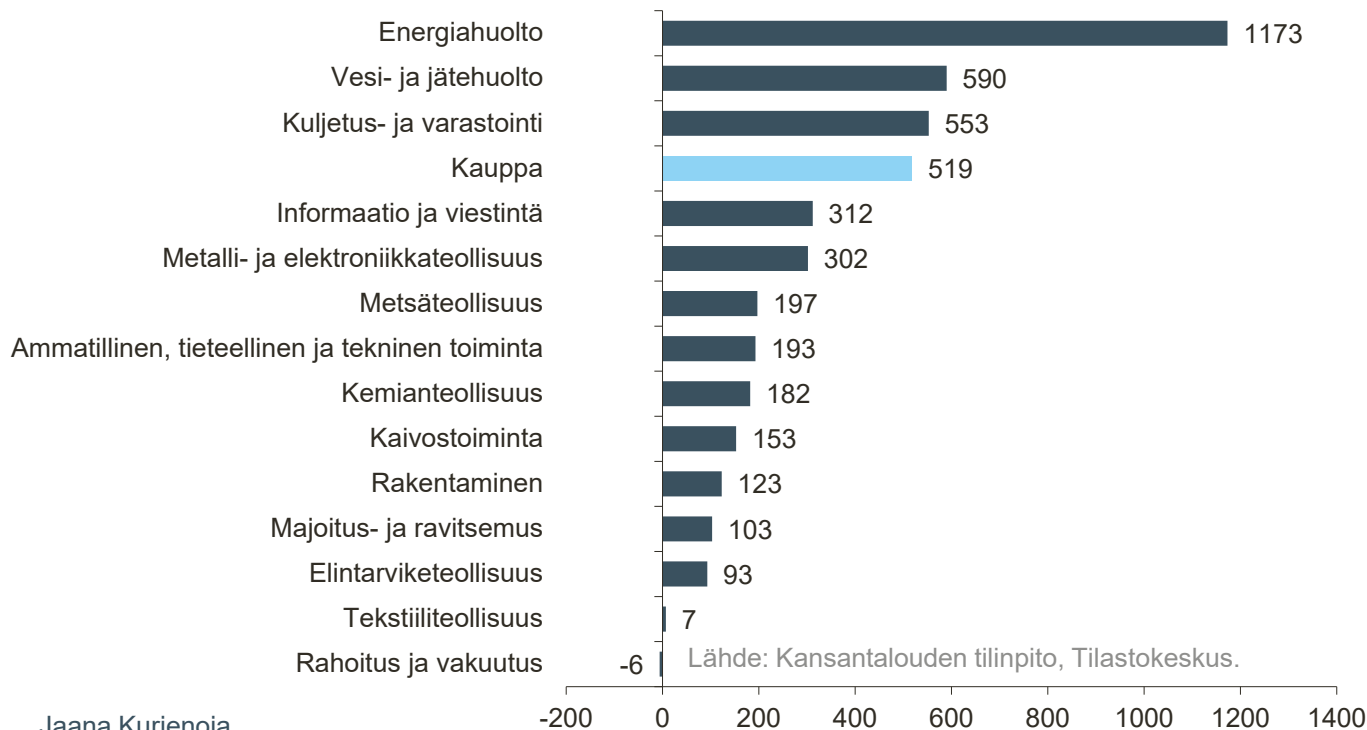
* Kaksinumeroitason toimialoittaisia ja euromääräisiä tietoja vuodelta 2019 ei 20.7.2020 mennessä ole vielä julkaistu

Kaupan rakentaminen luo työtä Suomeen

Kiinteän pääoman bruttomuodostus, rakennukset ja rakennelmat, milj. euroa 2018*

* Kaksinumerotason toimialoittaisia ja euromääräisiä tietoja vuodelta 2019 ei 20.7.2020 mennessä ole vielä julkaistu

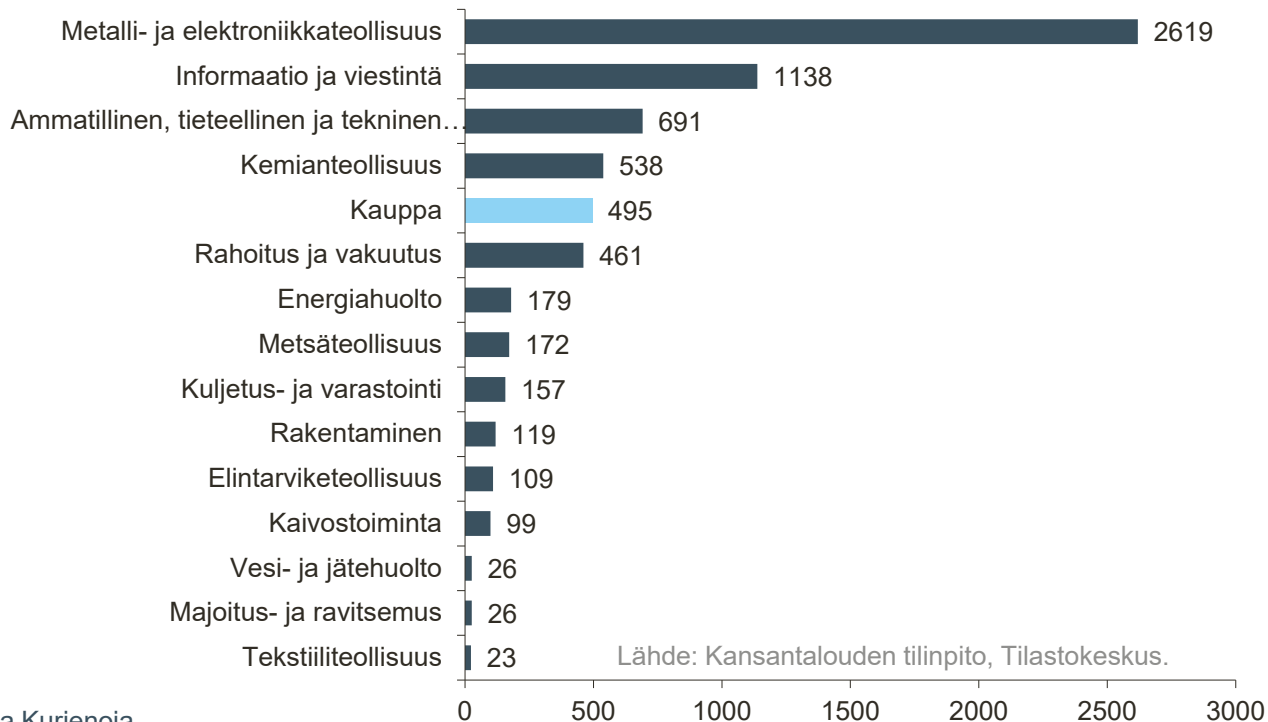

Kaupan investoinnit tutkimukseen ja kehitykseen ovat mittavat

Kiinteän pääoman bruttomuodostus, henkiset omaisuustuotteet, milj. euroa 2018*

* Kaksinumerotason toimialoittaisia ja euromääräisiä tietoja vuodelta 2019 ei 20.7.2020 mennessä ole vielä julkaistu

Vähittäiskaupan liikevaihto ja työllisyys 2020–2022

Kauppan näkymät – taustaa

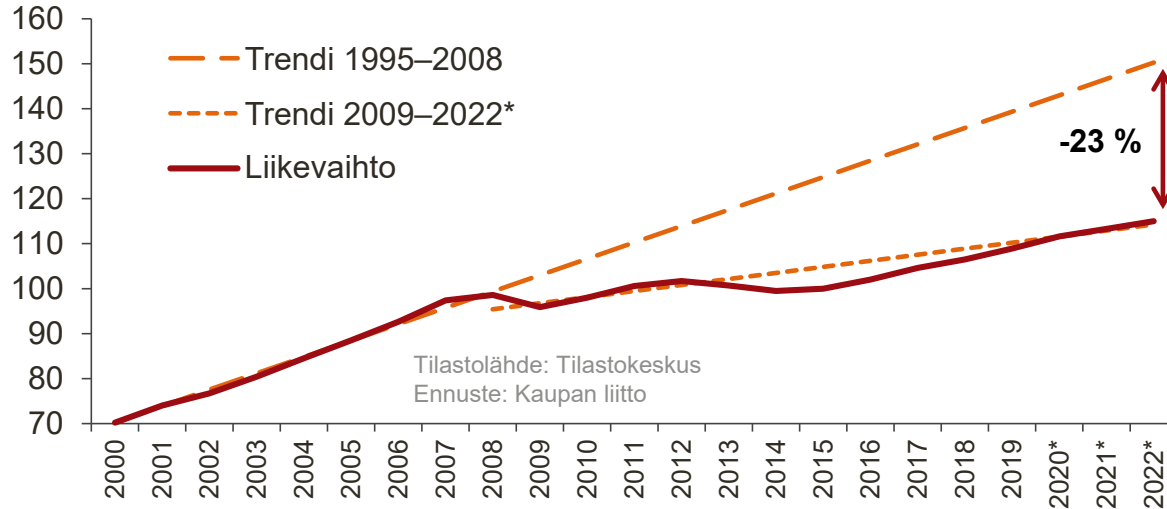
- Tänä vuonna talous supistuu noin 7 prosenttia. Parina seuraavana vuonna kasvuvauhti nopeutuu, ensi vuonna reiluun kolmeen prosenttiin ja seuraavana vuonna pariin prosenttiin.
- Vaikka yksityinen kulutus alkaakin elpyä kesän ja syksyn aikana, vuositasolla se supistuu selvästi, noin viitisen prosenttia.
  - Yksityisen kulutuksen elpymistä tukee se, että työllisten ja eläkeläiskotitalouksien ostovoima kasvaa.
  - Yksityistä kulutusta nakertaa epävarmuuden jatkuminen ja kotitalouksien kasvava säästäminen.
  - Työllisten määrän väheneminen hidastaa ostovoiman kasvua kansantalouden tasolla. Työllisten määrä vähenee sekä tänä että ensi vuonna.
  - Työttömyyden kasvu lisää säästämistä, mikä supistaa kotitalouksien kulutusta.
- Vaikka talonrakentamisen volyyymi onkin ollut alkuvuodesta kasvussa, asuinrakentaminen vähenee tänä ja ensi vuonna. Monet yritykset lykkäävät rakennusinvestointejaan, mikä vaikuttaa rakentamista palvelevan tukkukaupan toimintaan loppuvuodesta ja ensi vuonna.
- Myös kaupan yritykset ovat siirtäneet ja peruneet investointejaan, mutta varsinkin digitalisoitumista on pyritty jatkamaan.
- Sekä viennin että tuonnin pudotus tänä vuonna ja globaalien investointien hidas elpyminen heijastuvat tukkukaupan toimintaympäristöön ja liikevaihtoon.
- Kevään ajoittaiset toimitusvaikeudet kaupalle ovat pitkälti korjautuneet myös Aasian osalta.
- Yksityinen kulutus ja palvelut vetävät nyt taloutta ylös taantumasta.

Kauppan näkymät – taustaa

- Ennusteessa ei ole tehty oletuksia muista kuin jo tehdyistä vero- ja maksupäätöksistä.
- Ennusteessa ei ole myöskään oletuksia koronaviruksen mahdollisesta toisesta aallosta.
  - Ennusteessa oletetaan viruksen hiipuvan tämän vuoden aikana.
- Kuluvan vuoden ja lähivuosien kasvuun liittyy alasuuntaisia riskejä.
  - Alasuuntaisia riskejä ovat mm. Brexitiin liittyvät ongelmat, euroalueen pankkisektorin ongelmat, protektionistisen talouspolitiikan leviäminen ja eskaloituminen kauppasodiksi sekä koronaviruksen leviäminen ja mahdolliset uudet aallot.
  - Väestön vanheneminen ja kaupungistuminen muuttavat kaupan rakenteita.
  - Vanhenevan väestön aiheuttamat kulut sekä julkisen sektorin uudistukset, kuten sote, aiheuttavat paineita verotuksen, ja varsinkin kulutusverotuksen, kiristämiselle. Toteutuessaan tämä söisi ostovoimaa ja lisäisi kaupan kustannuksia.
  - Myös koronakriisin hoitamisen aiheuttama velkaantuminen luo paineita mm. verotuksen kiristämiselle.
- Kuluvan vuoden ja lähivuosien kasvussa voi olla myös positiivisia riskejä.
  - Yksityisen kulutuksen kasvu voi olla ennustettua vahvempaa.
  - Koronakriisistä toipuminen voi olla globaalisti nyt ennakoitua nopeampaa, jolloin Suomen talouskasvukin voi olla yleisesti ennustettua rivakampaa.

Korona sysäsi jotkut vähittäiskaupan alat kasvuun, jotkut laskuun – tahti hidastuu ensi vuonna

Vähittäiskaupan liikevaihdon määräindeksi**

Liikevaihdon määrä** kasvaa tänä vuonna noin 2,5 prosenttia ja seuraavina vuosina noin puolitoista prosenttia olettaen, ettei koronaviruksen toista aaltoa tule.

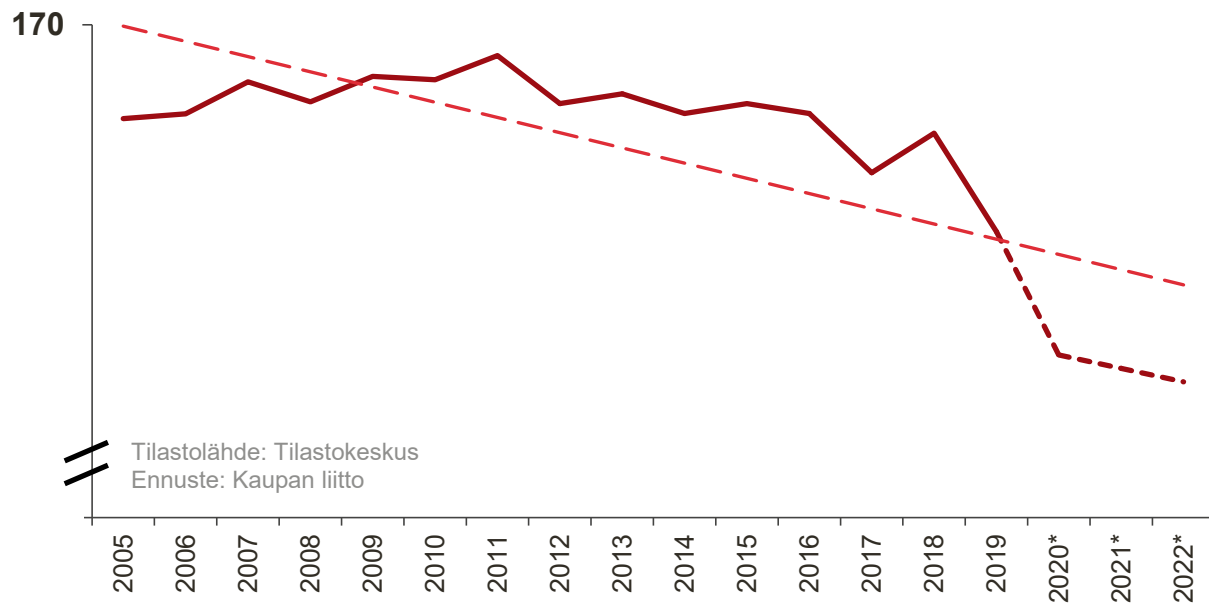
* Kuluttajahintaindeksin vuoden 2017 painorakenteen mukaan runsas 40 % yksityisestä kulutuksesta on vähittäiskaupan tuotteita. Suurin osa yksityisestä kulutuksesta ohjautuu muualle kuin vähittäiskauppaan, mm. asumiseen ja liikenteeseen.

** Hintavaihteluista puhdistettu liikevaihto.

Vähittäiskaupan työllisten määrä putosi viime vuonna 10 000:lla, tänä vuonna työpaikkoja häviää vielä enemmän

Vähittäiskaupan työlliset*, 1 000 henkilöä

* Palkansaajat, yrittäjät ja yrityksessä työskentelevät yrittäjien perheenjäsenet

Kotimainen ja ulkomainen kilpailu ja toimintojen tehostuminen näkyvät vähittäiskaupan laskevassa työllisyystrendissä. Vähittäiskaupan työllisten määrä pienenee tänä vuonna yli 8 prosenttia eikä kasva seuraavina parina vuonna.

Entä jos koronaviruksen uusi aalto iskee syksyllä?

- Edellä esitelty ennuste perustuu oletukseen, että COVID-19 hiipuu Suomessa ja Euroopassa vuoden loppua kohti, ja ensi vuonna ollaan palattu lähes normaaliin (esim. rokote saadaan käyttöön ensi vuoden alkupuolella).
- Jos kuitenkin viruksen toinen aalto leviää ja voimistuu Suomessa ja Euroopassa, vaikutukset suomalaiseen kauppaan ovat rajut.
  - Osa teollisuuden ja palvelujen lomautuksista muuttuu työttömyydeksi ja työttömyys rakenteellistuu. Tämä lisää epävarmuutta, vähentää ostovoimaa ja kotitalouksien kulutusta.
  - Palvelualojen yritysten määrä romahtaa, ja niiden työpaikat, osaaminen ja investoinnit menetetään useaksi vuodeksi.
  - Varsinkin käyttö- ja erikoiskauppojen konkurssit kasvavat, ja kansainväliset suuret ketjut ja digikaupat valtaavat markkinoita.
- Ravintoloiden, viihde- ja kulttuuripalveluiden, liikuntapalveluiden ja muiden henkilökohtaisten palveluiden käyttö vähenee, kotipiirissä oleskelu kasvaa, ja siihen liittyvien tuotteiden kuten päivittäistavaroiden kulutus kasvaa. Kasvuvaikutus ei kuitenkaan ole yhtä iso kuin aikaisemmin.
- Kaiken kaikkiaan koronakriisin pitkittyminen leikkaisi vähittäiskaupan kasvun ensi vuonna ja nopeuttaisi työpaikkojen häviämistä.
  - Vähittäiskaupan liikevaihdon määrä kasvaisi tänä vuonna aikaisemmin ennustetun 2,5 prosentin sijasta vain prosentin. Ensi vuonna vähittäiskaupan liikevaihdon määrä supistuisi.
  - Vähittäiskaupan työpaikkojen katoaminen nopeutuisi. Kun viime vuonna alalta hävisi 10 000 työpaikkaa, ja edellä ennustettiin työllisten määrän vähenevän tänä vuonna edelleen 13 000–14 000:lla, työpaikkojen katoaminen kiihtyisi jopa 20 000:een.

Lisätietoja:

Jaana Kurjenoja

pääekonomisti

Kauppa liitto

jaana.kurjenoja@kauppa.fi

p. 040 820 5378

